Феєричний кіногротеск

Якби свині крила,

То вона все небо б зрила...

Народне прислів’я,

Навіть наснитися не могло трьом героям цієї розповіді того, що з ними сталося в цей звичайнісінький день. І з ким сталося? Хоч би з ким путнім!

Хто ж винуватці трагікосмічних, хоч трохи й комічних, подій, які спонукали нас взятися за перо?

Іван Хропло, як його дражнили хлопці за надмірну любов до спання; Петро Абсолютно (сільський законодавець "стилю" та всіляких модних мелодій і танців; найулюбленішим словом його було "абсолютно", за що він і отримав таке химерне прізвисько); Варка Гаврилюк — по-вуличному Нікселунікгороду.

Того ранку Іван солодко спав у ліжку, не підозрюючи, який сюрприз йому підготувала примхлива доля.

Спав, мов окаянний, хоч уже —

за вікном, у розквітлому буйними білими суцвіттями саду,

тьохкав не вгаваючи закоханий соловейко,

а полем, поміж пшеницями та житами, йшли з сапами дівчата — видублені палаючими вітрами, вицілувані

жагучим літнім сонцем, з зоряними краплями ув очах, позиченими ще від пісенних ночей; спав, мов пень,

хоч нивами, довжелезними гонами повзли трактори-роботяги,

а юні школярі обкопували та поливали дерева в садах, обчищаючи гусінь та обрізуючи сухі гіллячки...

Всього того не бачив Іван Хропло, не чув, пресолодко висвистуючи носом. Перевертався з боку на бік, позіхав. Розплющивши на мить очі, знову заплющив їх.

Іванова мати — сухорлява, як рогачилно, метка та роботяща — поралася біля печі, поглядаючи на сина, скрушно похитувала головою. В челюстях печі палахкотів слабенький вогонь, за ним на черені визрівали пухкі рожеві паляниці. Мати не витримала, кинулася до сина, стусонула його.

— Доки ти, гаспиде, хроптимеш? Вже сонечко бозна-де! Вставай, дривотне дубова!

Іван показав з-під ковдри розпухлу пику, закудлану РУДУ голову. Сині заспані очі наївно-розгублено заморгали.

— Що — снідання готове?

Мати розвела руками, сплеснула долонями.

— І в кого ти таке вилупилося?

— Яблуко од яблуні, — промимрив Іван.

— Ах ти, кнур недорізаний, — спалахнула мати, хапаючись за чаплію. — Та в нашому роду лежня не було! Не встиг баньки пролупати — вже давай йому жерти! А заробив ти на снідання? Заробив — га?

— Вже й їсти жалько, — похмуро бевкнув син, неохоче сповзаючи з постелі.

Здоровий, гладкий — він у трусах та майці зупинився біля вікна, потягнувся. Спідлоба глянув надвір, на сонце.

— Ти глянь? Сонце вже височенько... Можна купатися...

Мати кинула чаплію в куток, посварилася:

— Їсти, лежати, купатися! Більше нічого? Що ти собі думаєш?

Хлопець почухмарився, жалібно глянув на неї.

— І охота тобі, мамо, лаятися? Енергію витрачати?

Вона стала біля печі, підперши рукою щоку, почала примовляти:

— Іване, Іване! До чого ти докотишся? Закінчив десятилітку, а тепер, як бовдур, пролежуєш боки? Що з тебе вийде? Що робитимеш, дурню?

— Хіба обов’язково працювати? — знизав плечима Іван. — Або вчитися? Он собака ж не працює, а ти його годуєш?

— Собака гавкає, — гнівно одмовила мати, — він заробляє собі на харч, а ти...

— Можу й я гавкати, коли тобі так хочеться, — зітхнув син, — А працювати або вчитися далі — це неоригінально!

— Ах ти, неробо! — не стримала мати гніву. — Вивчив у школі всякі закручені слова, а сам навіть умитися до пуття не вмієш! Так не буде ж тобі снідання, не буде! Так і знай!

— Мамо!

— Я не мама тобі! Іди, щоб мої очі тебе не бачили!

Вона виштовхала його з хати. Іван стрибав на одній нозі, натягуючи штани, полетів з ганку, впав на подвір’ї. Вслід йому майнула сорочка, черевики, почувся рішучий голос матері:

— Не вертайся, доки не перемінишся! Вижену все ’дно!

Іван розгублено сидів на споришi, шкрябав потилицю. До нього підійшла свиня, рохнула, торкнулася рилом. Він одштовхнув її ліктем.

— Ще тебе не вистачало! Йди геть!

Встав. Натягнув сорочку. Взувся. П’ятірнею розчесав рудий вихор, похмуро глянув на хату.

— І не вернуся, — загрозливо сказав він. — Сама ж будеш плакати й шукати!

Вийшов за ворота,

пішов вулицею села,

мимо дітлахів, які з піску ліпили фортеці, паски, загорожі,

мимо вуркотливих голубів,

мимо заклопотаних курей та гордовитих півнів...

Не дивлячись, наступав на дитячі споруди, роздавлював їх.

Над вулицею полинув лемент, плач. Хлопчик років дев’яти підскочив до Івана, задерикувато крикнув:

— Гей ти, Хропло, не бачиш, куди ступаєш? Радий, що здоровий?

— А тобі чого? — ліниво озвався Іван, згори вниз дивлячись на хлопчака.

— А того, що в вухо заїду — знатимеш, як малих зобиджати! — посварився малий, надимаючись півником і повернувшись боком.

— Ну-ну! — миролюбиво сказав Іван, одступаючи і прямуючи до ріки.

— Отож-бо, — вдоволено промовив хлопчик, повертаючись до малечі. — Бугай рудий!

А Іван вийшов на берег Дніпра, замислився. Зітхнувши, поглянув на село.

— Буду купатися, доки не надоїсть. Все ’дно мати пожаліє, сама винесе снідання!

Ось так банально розпочався той знаменний день для одного з героїв нашої розповіді. Отож я й запитую, хіба могло такому телепневі бодай наклюнутися в умі, що він стане учасником найнеймовірнішої в історії планети пригоди?

А де ж були інші герої?

Варка дрімала в копиці сіна на лузі, відкинувши далеко на траву свої модні "копита", як вона любила говорити. У її білих патлах понабивалося сіна. Вона спала, а їй ввижалася вчорашня вечірня трагедія, яка й спричинилася до того, що тепер вона була самотнім вигнанцем, далеко від рідної хати...

— Танцюй сама! — сміялися хлопці, під’юджуючи Варку. — Покажи, як по-культурному танцюють!

Вона відкинула сигарету, почала викидати колінця серед кільця суцільного реготу,

під поглядом зоряної ночі...

А опівночі, коли добивалася додому, з-за сінешніх дверей лунало:

— Іди, безсоромнице, і не показуйся додому! Над тобою все село сміється! На старості літ отаке ганьбище принесла нам!

— Безкультурність! — фиркнула Варка. — Сліпі кроти! Двадцятий вік, а ви тримаєтесь за дідові штани!

— Іди од нас, шукай собі що миліше... — зітхнула мати з-за дверей. — А збагнеш — тоді вертайся. Мо’, ще людиною станеш!

— Ніколи! — крикнула Варка. — Ви ще пожалкуєте!

Вона крутнулася перед ворітьми, рушила до луків...

Мріють луги у сонячному мареві.

Заливаються жайворони.

Косарі косять траву, співаючи веселу пісню.

А з копиці стирчать модні "копита", подригуючись у такт мелодії, що долинає з транзистора.

Ворушиться сіно,

і Варка з’являється на просторі, випльовує бадилину, що потрапила їй в рот, позіхає.

— Порубать би чого-небудь! — прорекла вона.

Потім дістала з сумочки люстерко, помаду, почала наводити "марафет"...

Ну, а третій? Де ж третій герой?

Петро Абсолютно саме зійшов з ранкового теплохода на луг і поволеньки прямував до села. Він повертався з Києва додому. Тільки чому ж такий невеселий вираз на обличчі у Петра? Що сталося з ним?

Не варто розповідати про це заздалегідь, бо Іван і Петро невблаганно зближаються, незабаром вони зустрінуться, і все стане на свої місця, все виясниться. А, окрім ясності, оця несподівана зустріч героїв розповіді внесе ще в хід долі ту причину, яка зненацька змінить звичний хід земного життя...

Так от, погожого дня над дніпровським плином зустрілися Петро і Йван. Іван ще й досі стояв над водою, розмірковуючи — купатися чи лежати під сосною на галявині?

Петро надійшов з лугу, побачив Хропла, зупинився, приглядаючись. Обтрусив пір’їнки з модних — кльошем — штанів, перекинув плащ "болонья" через плече, провів долонею по стриженій голові.

— Чи не Йван? — озвався він. — Ти чи не ти?

— А хіба що? — похмуро відгукнувся Хропло.

— Привєт, старик!

— Здоров!

— Ти куди шкутильгаєш?

— До пристані.

— Чого?

— Та... до Києва хочу. А ти куди?

— Сам бачиш, — зітхнув Петро, пригладжуючи вусики над губою. — До рідного гнізда. В село.

— А звідки?

— З Києва...

— Чого? — здивувався Іван. — Ти ж поступав...

— Та, — знехотя буркнув Петро.

— Що — витурили?

— Що ти? Я абсолютно добровільно виїхав. Принципово!

— Брешеш! Мабуть, дали сорок вісім годин! Бо й пострижений!

— То зараз мода така, — сказав Петро. — Абсолютно!

— Кажи комусь іншому. — Рот Іванів роз’їхався до вух. — Мене самого двічі стригли. Ну, не бреши — попався?

— Попався, — признався Петро.

— Нужники чистив? — поцікавився Іван.

— Та...

— Я теж чистив. Так що ж ти одколов?

Петро дістав сигарету, закурив, недбало пихнув димом.

— Та! Абсолютна бурда вийшла. Екзаменів я не склав...

— Це вже вдруге?

— Угу. А батьку написав, що склав. Він мені грошенят вислав. Живи, пише, синочок, учися. Видно, ти взявся за розум, люди з тебе вийдуть. Думаю, що робити, як вийти з положення? Повернуся додому — вб’є мене патріарх! Я з такого горя напився, пішов на Хрещатик прошвирнутися, на чувих покнокать...

— На... кого? — не розшолопав Іван.

— Ну, на дівчат. Їх тепер так модно називати. А там компанія — браві хлоп’ята. Те, се, картишки, випивон. Потім — мордобой! Сюрчок —

міліція! Те, се, десять суток залізно, і будь здоров! Тепер — додому. Дві години тут кручуся на лузі, не знаю, як підступитися до хати. Буде ураган, самум!..

— Складне твоє діло, — почухмаривши, пробубонів Іван.

— А ти чого прешся до Києва? — запитав Петро,

— Мати вигнала...

— За що?

— Розумієш — на сон мене хилить. Що я можу вдіяти?

— А тебе на роботу? — співчутливо поцікавився Петро.

— Угу. А я — не можу. Вийду в поле, сонечко припікає, парить, очі самі собою злипаються. Я — в скирту. А мене хлопці знайдуть, соромлять, соромлять, дорікають. В стінгазеті протягли. А я їм кажу — що я вам, робот, чи що?

— Молодець, — підхопив Петро. — У ведмедя чотири лапи, хай шурує, а людина — цар природи! Ну, а що ж вони тобі за це?

— Лаються! Кажуть — середню школу скінчив, а телепнем залишився!

— Некультурні типи! — зробив висновок Петро. — Вони ображають нашу честь!

— Страшне безкультур’я, — згодився Іван. — А потім мати напалася на мене, ременем потягла. А сьогодні вигнала з дому. Каже, доки не

перемінишся, не приходь. А як мені перемінитися? Що я — погода, щоб мінятися щодня?

— Молоток, — схвально кивнув Петро. — Так що ж тепер?

— Прямую до міста…

— Що ж ти там думаєш робити?

— Є один план…

— Який?

— Попрошуся в якусь спортивну команду. Коментатором. У мене голос — знаєш який?

Він прокашлявся і почав тарабанити:

— М’яч перейняв Сабо, починає атаку, пас Медведю, його обходить Маслов, хоче одняти м’яча, даремна справа, Медвідь навішує м’яч над штрафним майданчиком, тут як тут Мунтян, удар — гол!

Іван захоплено заплескав у долоні, гордовито глянув на Петра.

— Що — здорово?

Петро з сумнівом похитав головою.

— Горлянка в тебе, як жлукто, це правда. І голос ревучий. Та тільки даремні твої надії…

— Чому?

— Їх там — коментаторів — мов горобців. Та всі з дипломами. А ти... Тільки й того, що пика здорова та горлянка полив’яна!

— Ну ти, — образився Іван. — Не дуже!

— Я ж правду кажу. Не сердься. Ось кури, старик!

— Не хочу, — сплюнув Іван. — Жерти охота.

— А ти... зовсім не їв нічого?

— І крихти не було в роті. Зелене яблуко з’їв по дорозі. Оскому набив...

— Я теж цілий день нічого не їв, — ковтнувши слину, сказав Петро.

— Що ж будемо робити?

— Треба подумати, — затягнувшись димком, по-філософському відповів Петро. — О, а хто там шкутильгає?

— Де?

— А від копиць. Якась чувиха модна! Ще й з транзистором. Класна бабенція!

— Тю на тебе, — сказав Іван, оскальнувшись презирливо. — Та то ж Варка!

— Яка?

— Нікселунікгороду! Хіба забув?

— А хіба вона не в місті? Вона ж там працювала десь у канцелярії...

— Вигнали. А тепер тиняється в селі, — зітхнув Іван. — Розумна дівка, на слизьке не наженеш. Іч, як стегнами вихиляє!

— А чого ж вона на лузі? Хіба косить ходила?

— Ха! Знайшов косаря! Мабуть, теж поперли з дому!

— Треба її в нашу компанію, веселіше буде! Варко, Варко!

— Що за некультурні вигуки? — невдоволено озвалася дівчина, наближаючись до вигнанців. — Яка я вам Варка? Салют!

— Салют, — сказав Петро. — А як же тебе величати?

— Луїза! — повчально відповіла дівчина, модно розставивши ноги і схрестивши руки на грудях. — Або Варюша, в крайньому випадку! Яким вітром вас сюди занесло, джентльмени?

— Мабуть, таким самим, як і тебе, — гірко всміхнувся Іван. — Вигнали несвідомі родичі світ за очі! А тепер микитимо — що його діяти?

Незабаром троє нещасливців, обмінявшись досвідом та невсипучим обуренням на весь рід людський за те, що цей останній не розуміє прагнень прогресивної частини молоді, об’єдналися в палкому бажанні знайти вихід з скрутного становища, а насамперед — відшукати можливість поїсти, або по-модному — підрубати.

— Приляжемо під сосною, — запропонував Петро. — Може, думка яка спаде пристойна! Га?

— Приляжемо, — згодилися Іван та Варка.

Вони беркицьнулися під дерево, у тінь, задрали ноги. Петро задимив сигаретою. Всі зосереджено мовчали.

Тільки понад лугом

котилася протяжна пісня косарів,

та зозуля дзвінко кувала літа на сусідньому дереві,

та білка лузала шишки у виїмці на сосні...

Іван посварився кулаком на зозулю, вона злякано пурхнула понад сосною, полетіла геть. Білка завмерла,

причаїлася, перестала лузати.

— У, стерво, — вилаявся Іван, — накувала на мою голову!

— Нерви, старик! — зверхньо сказав Петро.

— Так чуєш же — дражниться!

— Забобони, — зітхнула Варка.

Знову замовкли. Іван заплющив очі, намагався заснути. Варка висвистувала якусь бравурну пісеньку. Петро, заклавши ногу за ногу, похитував носком модного черевика.

Вгорі, на стовбурі сосни, старанно запрацював дятел. Вниз посипалася кора. Іван ліниво розплющив око, глянув на птаха.

— І охота йому довбатися?

— Дурень, — виплюнувши сигарету, сказав Петро.

— Свідомий роботяга, — зневажливо кинула слівце Варка.

— Полетів би куди-небудь, — додав Іван, — подзьобав би смачненького біля буфету на пристані...

— Проженуть, — похмуро заперечив Петро.

— А попід столами...

— І то правда...

— Не дражніть, — ковтнула слину Варка. — Мовчіть про їжу, а то в мене спазми в животі від ваших розмов!

Тим часом від сигарети затлілася глиця, почала горіти. Хлопці злякано звелися на ліктях, перезирнулися, витріщилися на вогник.

— Звідки воно? — здивувався Петро.

— Може, від твоєї сигарети? — висловив здогад Іван.

— Може...

— Затушити б, — промимрила Варка.

— Неохота, — зітхнув Петро і знову ліг горічерева.

Десь недалеко почувся тупіт копит, а потім з-за кущів з’явився здоровенний чолов’яга в лісницькому кашкеті, з рушницею за спиною. Він хутенько затоптав вогонь, потім виламав довгий бич і кинувся до хлопців, які злякано дивилися на нього.

— Ах ви ж, сопляки! — почувся громовий голос. — Лежите біля вогню і пальцем не кивнете!

Всіх підряд він почав періщити по ребрах, аж загуло. Хлопці і Варка заверещали, заойкали, кинулися втікати. Лісник вслід їм посварився здоровенним кулачищем.

— Я вам покажу, як під деревами курити! Лежні нещасні!

Він сів на коня і поїхав далі, а хлопці з Варкою, пробігши трохи понад берегом, знову зупинилися під деревом, недалеко від річкового плину.

— Приляжемо, — відсапуючись, сказав Петро.

— Пропозиція приймається одноголосно, — підхопила Варка.

— Ляжемо, — зітхнув Іван, чухаючи побиту спину. — Тільки ти, Петько, не кури під деревом, а то на другий раз такої припарки отримаєш...

— Лади! — презирливо відстовбурчив губу Петро, лягаючи на глицю. Його приклад наслідували Варка й Іван.

— Смокче в животі, — тоненьким голосом проспівала дівчина. — Так, наче там хтось нудну лекцію читає...

— Краще мовчи... А то в мене заколот підніметься у шлунку, — простогнав Іван, а в його синіх круглих очах з’явився жалібний вираз. Він видряпав з-під глиці шишку, яка муляла йому під спиною, почав розглядати її.

— Добре птахам. Все їм дає природа. Шишку подзьобав... і ситий...

Гризнувши шишку, він сплюнув, здивувався.

— І що вони тут їдять?

На верхівку сосни сіло трійко ворон. Каркнули. Захиталося віття.

Згори посипалася глиця. Всі зацікавлено глянули на сосну.

— Ворони, — констатував Іван.

— Засмажити б їх, — запропонував Петро. — Якраз три. По одній на рило...

— Це у тебе рило, — образилася Варка. — А в мене фізія! І, окрім того, їсти ворон? Фе! Джентльмени, як вам не соромно?

— А хіба що? — ліниво заперечив Петро. — Влітку вони вгодовані. Наполеон у Москві їв? Їв. А ти що — краща від Наполеона?

— Хіба їв? — засумнівалася Варка.

— Забула історію, — осудливо промимрив Петро.

— Ну, якщо Наполеон їв, то... можна спробувати...

— Як же ти їх спіймаєш? — поцікавився Іван.

— Еге, — згодився Петро, — це проблема...

— Тоді хай летять...

— Хай, — змилосердився Петро.

Всі знову замовкли. Лежали. Дрімали. А зозуля кувала незліченні літа,

а ворони насмішкувато каркали,

а косарі косили траву, і жайворон співав у бездонному небі...

— Ні, це нікуди не годиться, — нарешті озвався Петро. — Така техніка на Землі, наука дотяглася до космосу, а змушують працювати... Протиріччя! Навіщо тоді наука? Га?

— І я питаю — навіщо? — зітхнув Іван.

— Теж мені — прогрес! — вів далі критику Петро. — Кібернетика! Автоматизація! 6 екскаватори — хай собі довбуться в землі! Є всякі там кібермашини — хай думають! А то — наче дурний — суши голову, вкалуй! Божевілля!

— Еге ж! Незрозуміло! — стогнав Іван.

— Хлопці, — озвалася Варка, — може, потанцюємо? Га? Як танцюєш — не так хочеться їсти. Музика — вона піддає сили! Он солдати — і то під музику краще йдуть!

Вона ввімкнула транзистор, швиденько знайшла таку любу для себе музику, якої страшенно перелякалися ворони. Божеволіючи від страху, вони залопотіли крильми і помчали світ за очі. Варка підхопилася з глиці, почала викаблучуватися, а хлопці схвально вигукували, плещучи в долоні.

Дівчина незабаром ухоркалась, впала на землю, розкинувши руки й ноги.

— Ой, не можу! Сили нема!

— Треба покупатися! — сказав Петро. — Вода бадьорить! І нові якісь думки з’являться! Лади?

— Давай! — підхопив Іван. — Мо’, й перехочеться їсти...

Вони роздяглися, залишившись в плавках. Іван зупинився над берегом, захоплено кричав:

— Диви, диви — скільки риби плаває!

— Ціла ескадра! — зрадів Петро, підбігши до нього. — В’язі! А он миньок поплив!

— Товстий, — прошепотіла Варка, облизуючись.

— На велику сковороду вистачило б, — підвів підсумок Петро.

Всі троє дружно кинулися у воду, почали ухкати, бризкатися. Трохи поплававши, вилізли на берег, лягли проти сонця горічерева загорати.

— А може, мене розшукують? Га? — жалібно запитав Іван. — Є ж серце у матері? Може, вона бігає з сніданням понад берегом, та не знає, де мене шукати?..

— Жди, — понуро муркнув Петро, спльовуючи, — Шукатимуть вони. Діждешся! Точно кажу — навіть пальцем не кивнуть, щоб нагодувати нас! Катюги!

— Що ж діяти? — плаксиво запитав Іван.

— Не знаю... Одне тільки знаю точно — працювати не збираюся! Від роботи у мене зуби ниють...

— А в мене голова болить, — підхопив Іван.

— А у мене — серце! — проспівала Варка. — Дивіться, яка у нас одностайність! Джентльмени, нас троє, і всі троє — проти роботи! Сто процентів! Як же вони сміють силувати нас?

— І я так кажу, — зрадів Іван. — Як тільки візьму в руки лопату або сокиру — одразу в голові: коль, коль! Чого б це? Ти не знаєш, Петьку?

— Тобі праця протипоказана! Ідіосинкрозія!

— Гм, — муркнула Варка. — Гарна назва. Модна!

— Петьку, — сказав Іван, — а глянь-но туди!

— А що там?

— Ніби ятери у воді...

— Схоже...

Іван схопився з піску, підійшов до берега, почав приглядатися.

— І риба плаває в кулі.

— Ну? — жваво підхопився Петро.

— Ще й велика! Здоровенна, — показав Іван, широко розвівши руками, ніби справжній рибалка.

— Може... заберемо? — сторожко оглянувшись, запропонував Петро.

— Еге... Побачить рибалка — ноги переб’є?

— А ми швидесенько. Заберемо — й назад поставимо. Ніхто й не знатиме...

— Ну... давай...

Вони дружно полізли у воду, підняли ятір. У кулі борсалися три сріблясті рибини.

— Хутчіше! — крикнув Петро.

Іван викинув рибу на берег. Вона застрибала по піску. Варка заверещала, накрила її собою. Петро допомагав, загороджуючи шлях до води руками. Іван повтикав тички ятера знову, вибрів з води, кинувся до товаришів. Лисяче обличчя Петра сяяло торжеством.

— Операція завершилася успішно!

— Еге, — згодився Іван. — Харч є!

— Щука трохи більша, — сказав Петро. — Це моя...

— Чому твоя? — образився Іван. — Це ж я побачив? І витягав я з ятера!

— Чорт з тобою! Хай тобі, — згодився Петро. — У тебе мордяка більша, рубай щуку! А мені — лин! А Варці, чи то пак Луїзі, — миньок!

— Миньок, миньок, миньок! — заплескала в долоні дівчина. — У минька печінка жирна!

— Слухайте, а як ми її будемо їсти? — озвався Іван.

— Зубами, — пояснив Петро.

— Я не про те. Сира ж риба... Та й солі нема!

— Уявіть собі, джентльмени, — проголосила Варка, — що ми потрапили на незаселений острів! Ніде нікого...

— Ну... уявив, — непевно сказав Іван.

— А раз уявив — то нічого й роздумувати! Давай, Петер, давай, Жан, наярюйте, трощіть її! Це ж живі калорії!

Вони почали гризти рибу, спочатку несміливо, потім активніше. Діло пішло на лад. І коли сонце схилилося до обрію, а видноколо зачервоніло, на піску лежало тільки три голісінькі кістяки від риби, так дбайливо обчищені, ніби над ними трудилися легіони мурашок.

— Тепер можна й потанцювати, — заявила Варка.

— Не треба, — заперечив Петро. — А то ще рибалка наскочить...

— А знаєте що, колеги, — сказав Іван, замріяно дивлячись удалину, — можна й так...

— Що так? — не зрозумів Петро.

— Без солі, без вогню. А то вигадали всякі там печі, горшки, каструлі...

— Можна, — солідно озвався Петро, запалюючи сигарету. — Надбудова цивілізації, химера!

— Слухайте, хлопці, — радісно прошепотіла Варка. — А що я надумала?

— А що?

— Вночі підемо на городи... Надовбемо картоплі-маївки. Тоді нам плювати на все...

— Точно, — зрадів Петя, пускаючи дим кільцями.

— Ги, — з недовір’ям озвався Іван.

— От тобі й "ги", — насолоджувався уявною перемогою Петро.

Сонце сіло за обрій. В лісі покотилися тіні. Закумкали жаби в річці, затьохкав десь серед гущавини соловейко.

— Так що — на городи? — запитав Іван.

— Точно! Спочатку надовбемо картоплі, нашукаємо огірків. А потім — в скирту ночувати...

— Можна в копицю на лузі, — зауважила Варка. — Тепло, як у вусі.

— Тоді рушаймо!

Пішли берегом. Раптово у небі виникло райдужне сяйво. Швидко наблизилося, переливаючись розмаїтими барвами.

— Що воно таке? — злякалася Варка.

— Може, супутник? — висловив здогад Іван.

На їхніх обличчях заграли феєричні промені. З неба опустився химерний космічний апарат, схожий на блюдце, перевернуте дном догори, зупинився неподалік від берега. Він мерехтів примарним світлом.

— Тікаймо, бо вибухне, — скрикнула Варка.

— Дурна! — озвався заспокійливо Петро, хоч і сам хвилювався. — Це ж, мабуть, наш корабель... Може, кокосмонавт приземлився. Ми перші зустрінемо його. Перші — ви збагнули? Знаєте — яка слава буде? Тоді нам начхати на все! На блюдечку підноситимуть. На трибунах виступатимемо! У всіх газетах портрети видрукують. Та що там портрети! Од дівчат одбою не буде!

— Од хлопців! — заперечила Варка.

— Од дівчат! — наполягав Петро. — "Та, будь ласка, Іване Никоновичу! Та зверніть увагу, Петре Івановичу! А чи не сказали 6 ви, Петре Івановичу..."

— Ги, — радісно зреагував Іван на такі блискучі перспективи. — Здорово!

— Точно кажу! Масштаби — світові! Треба тільки не прогавити!

— Чому ж він не вилазить? — прошепотіла Варка, тремтячи від хвилювання.

— Може, якраз спить, — глибокодумно заявив Петро. — У них, знаєш, все по ритму: коли пора спати — хай тріскається супутник, а ти — спи!

— Оце для мене, — задоволено сказав Іван. — Хоч нехай град з неба — а я сплю...

— Диви, диви, — скрикнув Петро, — З ним щось робиться...

Від апарата линуло блакитне сяйво. Потім воно стало рожевим. Зеленкуватим. Заграли всі переливи веселки.

І ось у пристрої з’явився темний овальний отвір, а в ньому — незвичайна постать. Хлопці й Варка сахнулися назад, до дерев.

— Слухай, Петько, — прошепотів Іван, — він не схожий на людину. Якийсь домовик!

— Я боюсь, — запищала Варка.

— Еге, схожий на марсіанина, — виглядаючи з-за сосни, сказав Петро. — А може, з Венери... або з Місяця...

— На Місяці нема чим дихати...

— А може, йому не треба... О, він рухається до нас...

Істота ступила назустріч людям. У неї — високий лоб над величезними очима, вертикальна постава. Тіло тісно облягала сріблясta тканина. Пришелець побачив людей, простягнув руку. Почулися слова:

— Ага ноу іа.

— Що він сказав? — затрусився Іван з переляку.

— Якась тарабарщина, — знизав плечима Петро. — Не розібрав.

— Абабагаламага, — озвалася Варка. — Марсіанин, а не знає по-нашому!

Пришелець повернувся до свого пристрою, зник у отворі. Якусь хвилю він був відсутній. Петро глянув на товаришів, радісно вигукнув:

— Послухайте, колеги, а це ще краще, ніж наш космонавт!

— Що?

— Пришелець з Космосу! Невже не розумієте? Добре, що наші вигнали нас!

— Ти здурів? — витріщив очі Іван.

— Ідіот! Якби ми оце ночували вдома, то не зустріли б Пришельця. А так — ми його зустріли, поведемо куди треба! Перший контакт з жителями Марса! О! А хто налагодив контакт? Ми!

— Молоток, Петер! — цмокнула його в щоку Варка. — У тебе міністерський розум!

— Отож-бо!

Тим часом Пришелець знову вийшов назовні. Він виніс з пристрою невеликого робота, поставив його на піску, ввімкнув якийсь рубильник. У робота спалахнули червоні очиці, почувся голос:

— Привіт землянам!

— Драстуйте, — сказав Петро.

— Кібернетика, — прошепотів Іван. — Перекладає...

— Цить, — штовхнув його в бік Петро і, звертаючись до Пришельця, приклав руку до грудей. — Ми дуже раді, що першими зустріли вас. Привіт вам од світової науки!

— Ти що— з глузду з'їхав? — пошепки запитав Іван.

— Замовкни, а то в зуби дам, — пообіцяв Петро, а вголос додав: — Ходімо з нами, ми поведемо вас до сільради...

— А що це таке — сільрада? — поцікавився Пришелець.

— Ну... таке місце... де... ну, там радяться...

— Ага. Збагнув. Центр координації. Ясно.

— А звідти — махнемо до Києва...

— Махнемо? Чим? Рукою? Ногою?

— Та ні, — розгубився Петро. — Це такий вираз... Поїдемо! А з Києва — в Москву. В Академію наук. Там з вами говоритимуть всякі вчені. Тільки щоб ми з вами були неодмінно. Це ж ми перші вас зустріли? Добре?)

— У мене нема часу, — відповів Пришелець, розводячи руками з жалем. — Я навідався до вашої планети на кілька хвилин. І одразу ж лечу далі...

— Як же так, Петьку? — жалібно пропищав Іван. — Щось треба зробити. Не можна одпускати... Слава ж пропаде... Ніхто не повірить!

— Заждіть, — усміхнулася Варка, — я з ним домовлюся. — Приклавши руки до грудей, вона зманливо вигнулася, зітхнула. — Послухайте, товаришу... е-е... марсіанине...

— Я не з Марса, — сказав Пришелець. — Я з іншої системи. З Сіріуса.

— З Сіріуса? — здивувалася Варка, зробивши губи сердечком. — Тим більше. Люди тисячі років мріяли про таку зустріч. А ви — сюди й назад! Ну залишайтеся! Тут є такі дівчатка! Пальчики оближеш!..

— Пальчики? — здивувався Пришелець. — Навіщо? Потім — я не можу. На нашій планеті винайдено Еліксир Всемогутності. Рада Планети доручила всім космонавтам роздати цей Еліксир іншим мислячим істотам, щоб допомогти їм у боротьбі з незнанням, з технічними труднощами. Отже, моє завдання таке: опуститися на планету, зустріти людей, віддати їм Еліксир і летіти далі — на інші планети...

— Елік... сир? — заїкнувся Петро. — А що це таке? Еліксир Всемогутності?

— Хто ковтне його — отримає всемогутність. Чого б він не забажав — все здійсниться...

— Все? — недовірливо запитав Петро.

— Все.

— Ги, — заіржав Іван. — Оце так! Мабуть, бреше!

— Тоді давайте його нам! — скрикнув Петро. — Ми вип’ємо Еліксир самі!

Пришелець дістав з кишені комбінезона три малесенькі пляшечки, віддав хлопцям і Варці.

— Молодці, — кивнув він, усміхаючись привітно, — не боїтеся всемогутності. Бажаю вам щастя в праці, в творчості!

— В праці? — злякано перепитав Петро. — А чому— в праці?

— А для чого ж ще потрібна всемогутність? Для праці, для творчості. Еліксир діятиме впродовж місяця і припинить свою дію, якщо ви спрямуєте свою силу на ег оїстичні потреби — для збагачення, насолоди або слави. Треба діяти на благо інших істот, — тоді Еліксир даватиме силу завжди. Ви збагнули? Бажаю щастя і радості! До зустрічі!

Червоні очі робота згасли. Пришелець взяв його в оберемок, поніс в кабіну літального апарата. Виглянувши з люка, привітно махнув рукою, після чого отвір закрився, а весь диск замерехтів багряним вогнем.

— Рвонемо звідси, — крикнув Петро. — А то ще покалічить!

Всі троє пробігли, впали в канаву, причаїлися. Диск похитнувся, безшумно поплив у повітрі, осяяв ліс, луки казковими променями і блакитним маревом пропав у небі.

Іван звівся на коліна, протер очі.

— Слухайте, братці, а нам все це не приснилося?

— А це що? — сказав Петро, показуючи пляшечки, — Давайте вип’ємо, доки вони не щезли...

— А раптом воно... теє, — несміливо озвався Іван.

— Що?

— Вибухне...

— Дурню! — насмішкувато поплескав товариша по плечу Петро. — Варто мислячій істоті летіти з далекої планети, щоб отруїти тебе. Страшенно важлива справа! Ти як хочеш — а я п’ю!

Він залпом вихилив пляшечку, ніби прислухаючись до смаку рідини.

— Ну... як? — заінтриговано запитала Варка. — Міцне?

— Не дуже, — сказав Петро, погладжуючи себе по животу. — Солоденьке... Тепле... Нічого, пити можна. Наче компот...

— Тоді давай і мені, — озвався Іван, вихоплюючи з рук Петра пляшечку.

— Мені теж, — загаласувала дівчина.

За хвильку всі пляшечки були спорожнені. Іван знизав плечима, принюхувався, дивувався.

— То що — тепер ми всемогутні?

— Гм, — пробурмотів Петро. — Так мусить бути...

— Може... спробуємо?

— Як?

— Ну... щось наказати... придумати вимогу...

— Ніби в казці про Алладіна?

— Ой, як здорово, джентльмени! — зраділа Варка. — Аж не віриться!

— Зажди, — промовив Петро, — Пришелець сказав, що творити треба для блага інших... а для себе — ні...

— Навіщо тоді всемогутність? — посмутнів Іван. — З неї навіть снідання не матимеш!

— Ідіоти! — зненацька підскочив угору Петро і радісно ляснув себе по стегну. — Як це ми не змикитили? Ми ж будемо мати все-все, що заманеться! Ми станемо найпершими людьми на Землі, наймогутнішими!

— Як? — витріщив очі Іван,

— Поясню! Тільки перш за все — пожерти чого-небудь! А то від сирої риби щось гуде і виє в животі!..

— Як же ти поїси? Для себе ж не можна?

— Безголовий! — хитро всміхнувся Петро. — Треба мати казанок на шиї, а не дране відро...

— Ну?

— Ось тобі й ну? У воді, у Дніпрі, риба є?

— Ну, є...

— Вона їсти хоче?

— Хоче. Тільки куди ти гнеш?

— Давай нагодуємо рибу, — пояснив Петро, давлячись від сміху. — Пришелець казав, що треба турбуватися про інших. Навіть про нижчих істот. Ясно?

— Не второпаю...

— Примітив одноклітинний! — сердито фукнув Петро. — Дивись!

Він урочисто простягнув руку вперед і проголосив:

— Хай з’явиться ковбаса, хліб, консерви, сигарети...

Всі з надією дивилися на пісок, але ніде нічого не з’являлося. На обличчі Варки з’явився кислий вираз, вона сердито зашипіла:

— Збрехав. Точно кажу — збрехав. Насміявся!

— Ну, хай би він ще раз прилетів, — посварився Петро кулаком у небо. — Я б йому показав Еліксир! Літає по планетах і обманює чесних людей!

Іван раптом усміхнувся і смикнув Петра за рукав.

— Слухай... а може, ми щось не так?

— Що не так?

— Ну... ти наказуєш не конкретно — хліб, ковбаса... А треба, по-моєму, сказати — який хліб, яка ковбаса...

— А ти — нічого! — скрикнув задоволено Петро. — Хоч і дурень, а якісь трибки крутяться в голові!

— Ну, ну, ти не дуже...

— Хлопці, не сваріться, — втрутилася Варка. — Скоріше експериментуйте!

— То я з радості. Ванько! Не дмись! Спробуємо ще раз! Увага! Наказую: хай з’явиться тут, перед нами, два кільця ковбаси української, домашньої, смаженої, в смальці та ще й на гарячій сковороді...

— Далі, далі, — аж стогнав Іван, ковтаючи слину.

— ...та дві паляниці пшеничного білого хліба по тридцять дві копійки за паляницю. О! І ще дві банки консервів "Сом в томатному соусі". А потім — коробку сигарет "Лайка"...

Почувся свист, знявся вихор. На піску миттю з’явилося все, що замовив Петро. Варка й хлопці завмерли від несподіванки, заклякли, мов неживі, бо ще й досі не вірили у свою всемогутність. Та за якусь мить вони заверещали, завили захоплено, кинулися до їжі, схопили по кільцю ковбаси, по шматку паляниці, почали трощити той харч. Та ось Іван отямився, глипнув на Петра.

— Слухайте, а ми забули...

— Мня, мня, — плямкав Петро в солодкому забутті, поглинаючи ковбасу. — Що там таке? Мня, мня! Ну й добренна ковбаса! Ніколи такої не їв.

— Дозволь, дозволь! Ми ж, здається, не для себе замовляли?

— А для кого ж? — витріщив очі Петро.

— Для риби... Ти ж сам казав?

— Точно, — зареготався Петро. — Я й забув від радості. Дамо й рибі!

Він одломив по крихітці від кожної долі, кинув у воду.

— Ось, маєте, риби й рибенята! Їжте на здоров’я. А залишки... залишки — нам! Так би мовити — риб’ячі недоїдки! Ха-ха-ха! Що, здорово придумано?

— Гм! — засумнівалася Варка. — А сигарети? Риба ж не курить?

— Я не винен! — сказав Петро. — Хай навчиться! Ха-ха-ха! Давай, братці, рубайте недогризки риб’ячі! Га-га-га!

Деякий час над річкою лише чути було хлюпання, чавкання, хрумання, ніби докупи зібралося з десятеро поросят.

А понад луками, понад лісами

линула прегарна пісня дівоча,

а серед неба зоряного плив насмішкуватий

місячило,

а в гущавині захлиналися від любовних рулад солов’ї...

— Заживемо ми з вами, друзі, — говорив з повним ротом Петро. — М-м-м! Спасибі Пришельцю! Все-таки доля справедлива! Мня, мня, мня!

Плювати я хотів на роботу! Чмяк, чмяк, чмяк! Ми їм покажемо... мня, мня, мня!.. Як жити по-справжньому! Сьогодні вночі розробимо план!..

— Який план? — поцікавився Іван.

— А що діяти далі, — витираючи пику, сказав Петро. Запаливши сигарету, він блаженно вивернувся проти неба, смачно затягнувся. — Ху! Аж у живіт димок дістає! Отже, вирішуємо так: ночуємо в лісі...

— Краще в копиці, — сказала Варка.

— Хай буде в копиці, — згодився Петро. — А вранці — додому. За ніч придумаємо, як ми себе проявимо. Діло велике, братці. Перед нами — всесвітня слава!

— Ги, — тільки й спромігся від радості промовити Іван.

— От тобі й "ги"! Вони нас мучили — а ми їм — нате, будь ласка! Нам не жаль нічого! Вони витріщать баньки від подиву, а ми — повна байдужість! Знай наших, користуйся матеріальними і духовними благами!

— От висплюся! — замріявся Іван. — Їсти й спати — чого ще треба в світі?

— Джентльмени! — заволала Варка. — Мрії залиште для копиці. Я вже спати хочу!

— Ну, гаразд! — згодився Петро. — Пошкутильгали до копиці. За мною, леді і джентльмени! Айн, цвай, драй!

І пішли всемогутні понад річкою до копиці

в супроводі дивовижної жаб’ячої симфонії,

під сміхотливим оком місяця...

А раненько, на світанку,

як тільки зійшло сонце,

і качки з каченятами хутко метушилися поміж осокою, визбируючи ряску та іншу живність, як радісні корови поспішали на луки, щоб поласувати буйною отавою,

левадами пробиралися додому Варка, Іван та Петро. Всі були закудлані, але вдоволені. Кишені у хлопців оддималися, вони їх притримували руками.

— Висплюся, — аж мінився від щастя Іван. — Ну, я вже дома. Після обіду — побачимося!

— Гуд бай! — недбало сказала Варка, закинувши транзистор за спину.

— Бувайте, — кивнув Петя товаришам по нещастю і щастю, перескакуючи через перелаз на вулицю. — Тепер наші з фанфарами будуть нас зустрічати! Ха-ха! Вище ніс, джентльмени!

Він засунув руки в кишені, нап’яв груди колесом, презирливо звів угору брови і закрокував вулицею...

А тим часом Іван підійшов до ганку рідної хати. Його зустрів переможним "кукуріку" зозулястий півень. Іван копнув його ногою, і той злякано метнувся геть.

Іван відчинив двері, вкотився до хати.

Мати підмітала долівку. Вона розігнула спину, зраділа, кинулася до сина.

— Прийшов нарешті? Отямився? Де ночував, волоцюго?

Схопивши за рукав, потягла його до столу.

— Сідай, я ж тобі їстоньки дам. Напевно, голодний, як вовк!

— Я? — здивовано ткнув пальцем себе в груди Іван. — Я ситий. Ось глянь — пузо, як бубон.

— Ситий? — не повірила мати. — Де ж ти поїв? Мо’, просив у кого-небудь?

— Щоб я просив? — гордовито випростався Іван. — Я сам тепер можу нагодувати кого завгодно...

— Може, на роботу пішов? — зраділа мати. — Молодчина ти в мене...

— Хіба б здурів, — ліниво одвітив син. — В мене руки не чужі. Од роботи коні дохнуть!

— Що ти мелеш? — сердито штурхонула його мати. — Скажи толком — де ти був, де ночував? Що їв? У голові сіно!.. Мабуть, в копиці валявся?

Вона висмикнула з рудого вихора у сина жмут сіна. Іван одхилився, засунув руку в кишеню.

— Знаєш що, мамо? Давай таку умову... Ти мене більше не будеш мучити всякою там мораллю. Що хочу, те й робитиму. Спатиму. Гулятиму. І беру тебе на повне утримання. Наймемо людину, щоб за тебе варила, мазала там, на городі крутилася...

Мати торкнулась долонею синового чола.

— Ти що — з глузду з'їхав? Чи тобі від голоду замакітрилося в голові?

Іван байдуже вийняв з кишені велику пачку грошей, всі — по сотні. Кинув на стіл так, ніби то були якісь папірці.

Мати жахнулася. Притисла руки до грудей. Мовчала.

Син переможно витягнув з кишені ще пачку. Потім ще одну.

— Досить? — запитав він. — Як треба — ще буде. Скільки влізе. Іди купуй, що заманеться. Ги-ги! Тепер ти в мене мільйонером будеш. Пальто — будь ласка! Автомобіль — пожалуста! Палац, увесь універмаг! Знай наших!

Мати лупала очима, зітхала, ніби риба, викинута на пісок. Нарешті здобулася на слово:

— Іване, іродів сину! Де ти взяв? Знайшов?

— Хе, — підморгнув змовницьки син, — на шляху не валяється!

— То ти вкрав? — зарепетувала мати, хапаючи Івана за чуприну. — Вкрав? Кажи!

Іванова голова теліпалася в сухеньких материних руках, ніби гарбуз на гудині, він кричав, одбивався.

— Пусти! Пус-с-сти! Не крав я! Я хотів, щоб тобі... тобі ж на добро!..

— Не треба мені такого добра, бусурманська твоя душа! — чихвостила мати сина і спереду і ззаду. — Я тобі покажу, як красти! Ти дивись — не встигли вуса пробитися, заїди не пропали на губах, а вже попер в бандити! Що з тебе буде, як виростеш?!

Схопивши чаплію, мати лупила Івана по спині, аж гупало всередині.

— Ой, — скрикував Іван. — Ой, я не крав! Ой, запитайте Петра! Це все Пришелець!

— А, то ти разом з Петьком, тим стилягою недоробленим? — кричала мати. — Та ще й з Пришельцем якимсь зв’язалися? Ходімо в сільраду! Ми вас у район повеземо. Там про все дізнаються! Кажи — де пограбували?

— Ой, ми не крали, — рюмсав Іван, намагаючись випручати чуприну з рук матері. — Ми з Петром та з Варкою гуляли... Ги-и! А тут Еліксир! Я не винен! Я хотів, як краще...

— Ах ти, злодюго! То з вами злигалася й ота придуркувата Варка Нікселунікгороду? Та ще й Еліксир якийсь? Мабуть, городська шпана. Пішли за мною!

— Куди-и-и! Я не хочу!

— Ходімо, — гримнула мати. — І не думай опиратися. Я тобі цього так не прощу.

Вона потягла його надвір. Лівою рукою тримала за рукав, правою вимахувала закопченою чаплією.

Звідусюди набігли діти. Загаласували радісно:

— Хропло! Хропло попався!

Сусіди з-за тинів кричали:

— Марино! За що це ви його так? Може, огірки десь крав?

— Які там огірки! — бідкалася мати, ведучи Івана посеред вулиці. — Десь ощадну касу пограбували. Цілу купу грошей припер!

— Що ви кажете? — сплескували руками люди. — Ніколи б на Івана не подумали! Такий сумирний хлопець — тільки спати та їсти!..

— Зв’язався з Петьком, отим Абсолютно, чи як його дражнять! — голосила мати. — Та підпряглася Варка ота божевільна, і ще якісь дві зайди городські! Поведу до сільради, доки не попав у тюрягу, — треба рятувати хлопця.

— Атож! — гукали сусіди. — Дати пам’ятного! І як рукою зніме!

З бокової вулиці виводили Петра. Його тримав за комір батько — здоровенний засмаглий чолов’яга, і на ходу періщив очкуром. Той репетував, викручувався.

Ось їх звели докупи. Іван стогнав, рюмсав:

— Петьку! Скажи хоч ти-и-и! Ми не винні-і-і! Ги-и! Ми хотіли як краще...

— Я вже казав, — стогнав Петро, звиваючись вужакою. — Так не віри-и-ить!..

— Я тобі покажу, — погрожував батько, витріщивши страшні чорні очі. — Я тобі покажу, як красти, та ще й брехати! На марсіанина хочеш звалити?

— І мій луципер, — бідкалася Марина, — звалює на когось! Треба розкрити, бо тут ціла банда! Бач, до чого доводить неробство, гультяйство! Я тебе, ідолюку, на тиждень в комору посаджу, якщо в міліції випустять!

— За що нас в міліцію! — плакав Іван. — Ми не винні!

— Там розберемось! — похмуро сказав Петрів батько. — Ходімо!

Вони рушили до сільради, знявши хмару куряви.

А за ними — валують собаки,

весело регочуться, вистрибом, колесом виграють діти,

золоті соняхи здивовано-насмішкувато схиляють важкі голови до землі...

І ось вже біля невеликої хати, де на вивісці виведено: с і л ь с ь к а Р а д а, бадьоро вуркотить автомашина, а в кузові, рядочком, любесенько сидять на ослінчику, ніби кури на сідалі, Петро, Іван і Варка. Дівчина й тут тримається незалежно, презирливо закопилила губу, дивиться на людей ніби з висоти королівського трону. Біля злочинців — виконавець з рушницею, молодий здоровило. З дверей сільради виглянув голова — товстесенький добродушний чоловік.

— Прямо в міліцію. Та не вовтузьте їх. Діти вперше попали в перепльот. Одумаються! Аби лиш призналися! Ну — сідайте й ви, батьки!

Петрів батько та Іванова мати вилазять на машину, сідають по боках. Авто рушило.

Голова, почухавши лису голову, сказав:

— Гм. Отакі сопляки — і бандити! Хто б сказав? От тобі й виховання!

На стіл впало дев’ять пачок по сто карбованців. Капітан міліції — сухорлявий, з великим хрящуватим носом, з гострим поглядом, — аж подався вперед.

— Звідки це?

— Дев’ятсот тисяч старими грішми, — похмуро сказав Петрів батько. — Де вкрали — не кажуть. Так ми до вас.

— Хто вкрав? — поцікавився капітан.

— Ось — полюбуйтесь. Мій синок. А оце — її. А оця хвойда — Пилипенкова, знаменитого конюха донька!

Затримані похнюпилися, мовчать, блимають з-під брів. Капітан, заклавши руки за спину, пройшовся півнем довкола них, розглядаючи з різних боків.

— Тек-с. Гм. Рано. Дуже рано. Але такі великі гроші? Масштаби чималенькі!

— У них дружки, — схвильовано сказала мати. — Хай признаються, звідкіля вони тут взялися? То вони підбили їх...

— Взнаємо! — пообіцяв капітан. — У нас заговорять. Ви з якого села?

— З Гнатівки...

— Ага. Чудово. Знаєте що? Вийдіть поки що в коридор. Я сам з ними...

Петрів батько і Йванова мати рушили до дверей.. Мати затрималася на порозі.

— Ви вже, начальнику, розберіться... Це ж перший раз у них...

— Все з першого разу починається, — пояснив капітан.

Двері зачинилися. Капітан підійшов до затриманих. Поглянув на купу грошей.

— Тек-с. Ну, так я слухаю...

Хлопці перезирнулися, засопли. Варка висмикнула з кишеньки сигарету, хотіла запалити.

— Тут не можна курити, — строго сказав начальник. Потім ласкаво усміхнувся. — Не бійтесь. Вас виправдають. Головне — справжніх бандитів назвати, розкрити. Хто вас навчив? Де ви пограбували касу? А може, це фальшиві?

— Ми нікого не грабували, — зиркаючи спідлоба, басом озвався Іван. — Це все Пришелець. З інших планет...

— Те-те-те! — похитав головою капітан. — Ти, видно, не такий простачок, хлопче, як твоя мама каже! Симулюєш божевільного? В психіатричну хочеш? Не вийде!

Він підійшов до телефону в кутку кімнати, набрав номер.

— Не вийде, — повторив капітан, посварившись пальцем. — Алло! Кривошапка? Негайно зв’яжися з усіма ощадкасами, банками нашого куща. Так. Чотири райони. Дізнайся, де пограбовано. Частина групи у мене. Два бандити і одна дівка. Еге ж, молода. Молода, та рання. Нова Сонька Золота Ручка росте. На суму? Ще невідомо, яка сума. Не менше двох-трьох мільйонів. Старими... Старими грішми, кажу... Новими — двісті, триста тисяч... Що? І в інші райони теж подзвони. Справа важлива...

Затуливши трубку долонею, капітан перейшов на шепіт, а Петя, прихилившись до Івана та Варки, сказав:

— Треба тікати. Бач, як влипли? Не розплетеш...

— Як же ти втечеш?

— Ти забув про Еліксир. Що забажаєш — те й буде,

— Так це ж для себе, — засумнівався Іван.

— Дурню. Щоб іншим робити добро, треба спочатку себе врятувати! Кумекаєш?

— І то правда! — підхопила Варка.

— Отож-бо! Хай ми опинимося там, де були ввечері!

Почувся свист, налетів вихор.

Злочинці раптово зникли.

Капітан, як стояв біля телефону, так і завмер з роззявленим ротом, ніби кам’яна статуя...

Любесенько хлюпала течія ріки. На березі не було нікого. Рибалка, підкачавши холоші, забрів у воду і витрушував порожній ятір.

— А бодай вам руки повикручувало! — лаявся він.

За спиною в нього почувся свист, дихнуло холодним повітрям.

Рибалка злякано обернувся. На піску, зовсім близенько, стояло троє. Іван, Петро, Варка. Вони вдоволено, але все ще розгублено перезиралися. Рибалка роззявив рота.

— Звідкіля ви? Наче з неба впали...

— Може, й з неба, — засміявся Петро.

— А в мене якісь паразити нетруджені ятір потрусили, — поскаржився рибалка, — та ще й з'їли отам на бережку. Гляньте — три кістяки валяються. Така славна рибка попалася, а вони... Ну, якби я уздрів їх, — полічив би ребра!

Петро одвернувся вбік, шепнув:

— Хай йому повний ятір риби, сто лящів і десять щук!

— Ой! — скрикнув рибалка.

Ятір потягнув його в воду. В ньому тіпалася риба, аж куль тріщав. Рибалка витягнув ятір на берег, розгублено витріщив очі, не в силі збагнути, що трапилося.

Хлопці й Варка пішли геть берегом, сміючись.

— Здорово? — запитав Петро у товаришів.

— Класно! — підтвердив Іван. — Оце фокус!

— Вам фокуси, — сказала Варка, — а в мене й досі жижки тремтять! Ну, думаю, — хана! Ні за що ні про що — казьонний дом!

— Тепер вже не попадемось, — пообіцяв Петро. — Нема дурних! Коли рідні батьки в міліцію віддають — крапка!

— Що ми будемо робити? — почухав потилицю Іван.

— Я вже склав план, — заявив Петро. — Давайте одійдемо ось туди, в кущі... щоб ніхто не бачив... і почнемо...

— Ти вже один раз склав план, — поскаржився Іван, мацаючи ті місця, де погуляла материна чаплія. — Всі кістки болять... Слухайте, братці, може, краще місяць поїсти добре, попити, погуляти... а там, що буде! Га?

— Джентльмени! — протяжно промовила Варка. — Такий дарунок з Космосу, а ви — поїсти, попити! Фе! Треба гульбище на весь світ! Щоб аж у небі курява знялася!

— Правильно, Варко! Пробач! Тобі дано всемогутність, а ти — "поїсти, погуляти"! Треба показати людям, як треба жити!

— То говори! Не тягни...

Петро озирнувся. Довкола були тільки лози, бур’яни. Ніде ні душі.

— Перш за все домовимось — додому не вертатися! Доки у нас не буде світової слави. Так?

— Ну... хай так, — промимрив Іван.

— Браво, Петер! — чвиркнула крізь зуби Варка.

— Далі... Почнемо діяти в світовому масштабі... або спочатку — в державному. А для цього треба, щоб до нас було довір’я...

— Ну?

— Що ну? Одягтися треба. Модно.

— Я не проти, — розплився в посмішці Іван. — Це можна. Давай командуй.

— А в що б його одягтися? Треба ж конкретно щось замовити...

— Я знаю, — сказала Варка. — Замовимо для всіх останню паризьку модель. Яка вона — не знаю, але ж це Париж!

— Голова! — захоплено промовив Петро. — Придумала. Так і зробимо. Хай ми всі будемо одягнуті за останньою паризькою модою!

Раз!

На хлопцях опинилися вишукані костюми, капелюхи, білі сорочки, краватки, модні черевики, барвисті шкарпетки. На Варці — блузочка з величезним декольте і міні-спідничка.

Петро затанцював від радості. Підняв ногу, другу, як гайстер, роздивляючись шкарпетки, помацав сукно костюма.

— Справжнє! Дороге! Таке, як в Парижі носять!

— Ура! — крикнула Варка, крутячи стегнами, ніби танцювала твіст. — Справжня міні! У нас такої ще й не нюхали дівчата!

— Трохи коротко, — з сумнівом озвався Петро. — Наче вискочила з конопель! Собаки побіжать слідом за тобою!

— Зате модно! — зневажливо одрізала йому Варка. — Це головне!

— А з нас не здеруть ці лахи? — тихо запитав Іван, визираючи з-за куща. — Побачать і запитають, де взяли? Знову те саме вийде...

— Так не буде! — зверхньо заявив Петро. — Абсолютно кажу! Ми підемо туди, де нас не знають. Будемо давати все, що кому треба, а взамін — хай нас поважають, слухаються і годують. Заживемо, — як у казці. Все — людям. Собі — нічого. А вони — нам. Добровільно. Ясно?

— Ясно то ясно, — сказав Іван. — Тільки куди ж його податися?

— Спочатку до Києва.

— А на чому?

— На машині. На легковій.

— На машині? — здивувалась Варка. — А хто керуватиме? Ти ж шофера не зробиш?

— Тю, дурні! Сама їхатиме!

— Сама? — Рот у Йвана розплився до вух.

— А чого ж? Ми ж всемогутні?

Петро підняв руку, наказав:

— Хай ми будемо на автостраді Харків — Київ посередині між Борисполем і Яготином!

Раз!

Вихор змів Дніпро, луги...

"Всемогутні" опинилися на шосе. Мимо пролітали автобуси, машини. Обабіч шляху котилися під вітром хвилі пшениці, журилися плакучі верби.

Петро потягнувся вдоволено, оглянув себе, товаришів.

— Ой, як здорово! Ми вільні, вільні! Ніхто не гризе, ніхто не силує до остогидлої праці! Луїзо, Ваню, ми таке устругнемо!

— Еге, устругнемо! — опасливо озвався Іван. — Дивися, щоб не вийшло так, як тоді...

— Будемо обережні! — махнув рукою Петро. — Хай тут буде автомашина найновішої марки.

Раз!

Перед ними заіскрився під сонцем розкішний, лакований лімузин.

— Ой! — радісно скрикнула Варка. — Оце такі Невже це наша?

— А чия ж іще? — вигукнув Петро. — Королево моя! Прошу вас до екіпажа! Він ваш!

— Що ти надумався? — злякався Іван. — На таких машинах лише начальство велике їздить!

— Атож, — гордо сказав Петро. — Хай розступаються. Ніхто не затримає. По осьовій попремо — роздайсь, море! Тільки незручно — закрита! Хай буде одкритий верх!

Раз! Машина стала відкрита.

Варка заіржала радісно, перелізла прямо через борт, загоцала на сидінні. Хлопці приєдналися до неї, перезирнулися.

— А тепер що? — запитав Іван.

— Треба їхати, — непевно сказав Петро. — Хай — що буде. Машино, їдь! — наказав він. — Прямо до Києва!

Машина рушила. Почала набирати швидкість.

— І дотримуй правил руху! — крикнув Петро.

Машина блискавично проносилася повз інші машини, автобуси, переганяла їх. Шофери і пасажири з подивом та жахом дивилися на легкове авто без водія.

Хлопці з пихою поглядали довкола. Варка запалила сигарету, задимила.

— Ось як треба жити! — галасувала вона. — А то працювати! Нема дурних!

Петро почав співати від надмірної радості. Іван та Варка приєдналися до нього, підхопили пісню.

Блискавицею пробігають обабіч

зелені поля,

буйні сади,

привітні села з біленькими хатами.

Люди полють буряки,

трактористи обробляють плантації,

пастухи пасуть корів,

а машина невтомно пре посеред автостради,

і перед нею врізнобіч розлітаються зустрічні сіренькі авто та підводи.

Зненацька Петро гукнув:

— Стій, зупинися!

Машина зупинилася.

— Що ти хочеш? — здивувався Іван.

— Ми повинні допомагати людям, — заявив Петро. — Он жінки полють. Завертай до людей, на поле, — наказав він автомобілю.

Машина повернула з автостради, весело покотилася польовою дорогою.

— Вигадки! — невдоволено проспівала Варка. — Навіщо тобі ці заскоки?

— Треба, треба, Луїзонько! — весело гукав Петро. — Не треба одриватися від народу!

А над полем линула прегарна прадавня пісня: "Ой піду я лугом, лугом-долиною, ой чи не зустрінусь з родом-родиною..."

А сапи легко і прудко бігали рядочками, підгризаючи бур’яни.

Одна з дівчат — весела, кирпата — розігнула спину, закричала:

— Дівчата, якесь начальство пре!

— Де?

— А он!

— Тю на них! А шофера не видно!

— А нащо їм шофер! Їх машина й так слухається!

— Ха-ха-ха! Таке скажеш!

— А хто то там сидить з розпущеними косами? Наче відьма!

— Якась краля!

— Мо’, закордонна? Якесь важне цабе! То, певно, її возять, показують, розказують!

— Диви, диви, у неї голі ноги!

— Тю, дурна! То тепер таке носять! Уже й у Києві дівчата перебрали ту моду! Кажуть, що вигідно: економія і видно товар!

— Ха-ха-ха! — заливалися полільниці. — Мотря, як скаже, — мов припечатає!

Машина підкотилася, зупинилася. Петро надувся і басом сказав:

— Привіт трудящим!

— Привіт гулящим! — гукнула кирпата дівчина.

— Може, яка поміч потрібна? — солідно запитав Петро. — Дамо! Абсолютно кажу!

— Потрібна! — засміялася весела дівчина. — Робочих рук би нам. Злазьте з машини та беріть сапи в руки, допоможіть сапати!

Дівчину смикнули за спідницю ззаду. Петро нахмурився.

— Ми серйозно пропонуємо. Абсолютно кажу! Можемо зробити так, що поле одразу буде чисте. А ви — спочинете. Га?

— Таких мастаків і в нас вистачає. — зареготалася дівчина. — На папері пишуть, а на ділі — нема. Це, мабуть, ви їх навчили?

Дівчата засміялися.

— Нам такої помочі не треба. Самі справимося. А валятися в тіні нема коли. Будемо спочивати — вам же нічого їсти буде.

— Їдь назад! — наказав Петро.

Машина круто завернула, помчала польовим шляхом, аж курява знялася.

Над нивами котився регіт.

— Де вони тільки беруться, брехуни такі?

Лімузин знову помчав автострадою. Петро похмуро оглядався назад.

— Нічого не розумію. Якісь люди пришелепуваті. Їм хочеш як краще, а вони, мов барани!

— Наше діло — запитати, — розсудливо озвався Іван. — А вони — як бажають!

— І то правда!

— Гей, джентльмени! — сказала Варка. — Попереду — ДАІ.

— Проскочимо.

Орудівець на перехресті махнув смугастою палицею, засюрчав. Машина не зупинилася.

Іван оглянувся, злякано мовив:

— Сідає на мотоцикл. Доганяє. Чого б це?

— Бо шофера нема, — невдоволено сказав Петро.

— Що ж будемо робити?

— Викрутимось!

Мотоцикл торохтів уже зовсім близенько.

— Гей, зупиніть машину! — кричав міліціонер.

— Навіщо? — відгукнувся Петро, оглядаючись.

— Зупиніть, кажу!

— Стій! — наказав Петро.

Зупинилися. Орудівець хвацько підкотив мотоциклом, заглушив мотор. Взяв під кашкет.

— Хто і звідки?

— Гм! — зам’явся Петро, а Іван тим часом прищулився в куточку, мов побитий кіт. — З Києва. З Верховної Ради.

— З Верховної? — здивувався міліціонер. — А чому без номера?

— Як без номера? — не повірив Петро. Перехилившись через борт, почав роздивлятися.

— Не там, не там дивитеся, — сказав орудівець. — Отут номер повинен бути, ззаду. А окрім того — як ви без шофера їдете?

— Автоматична машина, — солідно заявив Петро. — Електроніка. Перший експериментальний зразок.

— Не чув про таку, — заявив міліціонер. — По трасі повідомляють про експерименти. Де документи? На машину. Та й ваші разом. Щось ви, хлопці, підозрілі! І баришня ваша теж!

— Попалися! — прошепотів Іван. — Я ж тобі казав!

— Що ви там шепочетесь? Документи!

Орудівець поліз до кобури з пістолетом.

— Я тепер бачу, які ви експериментатори! Ану, вилазьте!

— Петю, командуй! — зашипів Іван, ховаючись за Варку. Та копнула його ногою. Петро розгублено дивився по боках, вгору.

— Давай, давай! — безапеляційним тоном сказав міліціонер, оголивши пістолет. — Господь бог вас не врятує! Нічого в небо дивитися!

Над полем з гуркотом здіймався у вись реактивний літак. Петро радісно оскальнувся, швиденько мовив:

— Хай ми будемо в тому літаку!..

Раз!

Перед міліціонером простяглося пустельне шосе. Ніде нікого. Тільки десь здалека наближався великий рефрижератор.

Орудівець протер очі, оглянувся, наставив долоню до свого рота, хукнув. Принюхався.

— Наче ж не пив... А приверзлося...

А тим часом —

у салоні "ІЛ-18", де пасажири читають газети та попивають чайок,

де стюардеса розносить мінеральну воду,

зненацька в проході з’являються Петро, Іван та Варка.

Сусідні пасажири здригаються від несподіванки. Стюардеса завмерла, випустила з рук тацю. Стакани з дзенькотом впали на підлогу, розбилися.

— Громадяни! Звідки ви тут взялися?

— Ми... летимо, — розв’язно сказав Петро.

— Разом з вами, — додала Варка, критично оцінюючи поставу стюардеси примруженим поглядом.

— Куди? Коли ви сіли?

— Їх не було, — закричали пасажири. — Вони зайцем!

— Громадяни, куди ви летите?

— А ви... куди? — нахабно перепитав Петро.

— Ми в Адлер. А ви куди? Покажіть квитки і документи!

— В Адлер? — весело озвався Петро. — Ну, то й ми туди!

Повернувся до Варки, підморгнув.

— Це — на березі моря. Рвонули?

— Лади, Петер! — засміялася Варка. — Шуруй!

— Громадяни, не викручуйтесь, — вимагала стюардеса. — Покажіть квитки!

— На берег моря, в Адлер! — скомандував Петро.

Раз!

В проході — пусто. Пасажири отетеріли. Стюардеса завмерла...

Ласкава хвиля лизала піщаний берег. Ніжився в голубій імлі далекий обрій. Мчали по аквамариновій гладі моря, здіймаючи пінисті буруни, глісери, скутери.

Весь пляж завалений бронзовими, мідними та шоколадними тілами, ніби прилавки в рибному магазині оселедцями.

Раз!

Зненацька серед голих тіл з’явилися Петро, Іван та Варка. Хто не звернув на те уваги, а хто й здивовано витріщив очі. Одна огрядна тітка заверещала, одпихаючи Івана, який наступив на неї:

— Нахаба! Хам!

— Пробачте, я не бачив!

— Що тобі — повилазило?

Навколо знявся регіт.

— Де вони взялися?

— Мабуть, ілюзіоністи? "

— Ей, артисти, з якого цирку?

— А це — ідея! — прошепотів Петро на вухо Барці. — З пересувного, — вголос крикнув він.

— Покажіть який-небудь фокус!

— Який?

— Хай з’явиться у кожного в руках по склянці газованої води або лимонаду! Ха-ха-ха! Що? Таку ілюзію не зробите?

— Можна й таку! — весело гукнув Петро. Махнув рукою. Щось прошепотів.

Весь пляж оторопів.

У кого в руках, а в кого й просто так — на піску — з’явилися склянки з питвом.

А тим часом у місті

біля ларка з газованою водою стоїть велетенська черга.

Продавець одкручує кран,

а вода не тече.

Черга хвилюється:

— Давай швидше! Спрага нестерпна!

Продавець розводить руками:

— Аварія! Вода зникла!

А в іншому магазині, там, де на прилавку стоять пляшки з лимонадом,

продавщиця подає дві пляшки покупцеві. Він розглядає і кричить обурено:

— Чого це ви мені порожні пляшки подаєте?

— Як порожні?

— Гляньте самі!

Продавщиця розгублена. Вона кидається до ящиків, а там всі пляшки порожні...

На пляжі — крик, гамір, сміх.

— Дуже смачна вода! А тепер — по порції "ескімо" кожному зробите?

— Можна! — гордо каже Петро, піднімаючи руку.

З ящика, на виду у всіх, зникають пакуночки з морозивом.

Продавець лапає в порожньому візочку, оглядається.

Перехожий підносить до рота "ескімо", роззявляє рота.

Морозиво зникає, ніби сніжинка на сонці. Перехожий клацнув зубами, вилаявся.

На тротуарі — заплакане дівча, воно нишпорить довкола себе, потім дивиться в небо.

— Морози-и-иво полетіло!..

А пляж наминає "ескімо". На березі лунає громовий регіт.

— З такими артистами можна жити!

— Як ви це робите, ілюзіоністи?

— А запчастини умієте добувати?

— Мені купальник рожевий, нейлоновий, — усміхнулася Петрові розмальована краля, славно вихиляючись.

Петро махнув рукою — і дівчину облип рожевий купальник.

Вона розгублено і щасливо оглядає себе.

Хлопці засміялися.

— Гера! Чіпляйся за нього! Не чоловік — а універмаг!

До Петра підбіжцем присунувся товстун в солом’яному капелюсі. Він підморгнув хитрим оком, прошепотів:

— Друззя! Ходімо убік, я вам дещо запропоную!

— Артисти, — ревів пляж. — Де ви будете виступати?

— В цирку! — крикнув Петро.

— Що ти базікаєш, — засичав Іван. — Нащо ти з ними зв’язуєшся?

— А щоб одчепитися... Чого вам треба? — звернувся Петро до товстуна.

Товстун одвів хлопців та Варку за фанерну будочку, тихенько сказав:

— Я завхоз санаторію. Отут, недалечко. Мені дещо потрібно. Що ви вмієте?

— Все, — солідно сказав Петро.

— Все? — недовірливо перепитав завгосп.

— Абсолютно!

— І резину достанете? Для машин?

— Дрібнички. Яку завгодно!

— І цементу?

— Фі!

— І цеглу?

— Хоч на цілий палац!

— І цвяхи?

— Що це за примітив? — плаксиво озвалася Варка. — Петер, що ти з ним калякаєш про дурниці? Цвяхи, резина! Ми можемо пташиного молока дістати.

— Хі-хі! — заіскрився завгосп улесливою посмішкою. — Я теж жарти люблю. Але я серйозно!

— Ми теж серйозно! — мовив Петро. — Коротше кажучи — можемо дістати все!

— Та ви ж золоті люди! — Очиці товстуна запливли маслом. — Вам ціни нема. Мені все те, що я сказав, — дуже потрібно! А що вам за те?

— Нам? — невинно перепитав Петро. — Нам нічого...

— Нічого? — здивувався завгосп.

— Та не нічого, а так — дещо... Знайдіть нам пристойну кімнатку, щоб там пожити. Поїсти, поспати, погуляти...

— Безкоштовно, — додав Іван.

— І щоб у веселому місці, — озвалася Варка. — Музика, танці і те пе...

— Це можна, — махнув рукою недбало завгосп. — Хоч рік, хоч два. Кімната, пальми, обслуга, ванни.

— Це нам підходить, — зрадів Петро. — Ходімо, братва!

— А як ви це робите? — на ходу запитав завгосп.

— Виробничий секрет, — сказав Петро. — А нащо вам всю цю муру діставати? Будувати, морочитись. Ми можемо за одну ніч вам будинок поставити! Іде?

— Е, ні, — розсудливо відповів товстун. — Я вже як-небудь сам збудую з матеріалів. Мені чарівних будинків не треба...

Завгосп привів "чарівників" до розкішної кімнати.

З вікна видно було море. Вдалині похитувалися пальми.

— Отут будете жити? Подобається?

— Красота, — сказав Іван.

— А тепер — аванс. Коли буде цемент, цегла, цвяхи?

— А коли хочете, — байдуже мовив Петро. — Хоч зараз. Куди вам?

Завгосп радесенько підкотився до вікна, показав рукою.

— Бачите — маленьке подвір’я?

— Бачу.

— Там уже закладено фундамент. А матеріалу не вистачає.

— Скільки вам? — діловито запитав Петро.

— А я маю записочку. Детально — що й як. Діставши листочок з кишені, він поклав на стіл.

— До вечора все буде на місці, — пообіцяв Петро.

— Порядок, — потер пухкі руки завгосп. — Золоті у вас голови!

А тим часом у кабінеті начальника міліції міста Адлера відбувалася дивна розмова. Йому подзвонили з ОБХС:

— Дивні випадки. Не знаємо, що й гадати. Раптово пропали на багатьох складах запаси цементу, цвяхів, цегли. Ніяких слідів.

— Не може бути, — заперечив майор — начальник міліції.

— Що значить — не може бути?

— Щоб не було слідів!

— Але ж сталося! Ні дактилоскопічних відбитків, ні будь-якої позначки на замках. Сторожі — люди перевірені...

— Мобілізуйте народні дружини, — наказав майор. — Хай слідкують. А то ви чого доброго в містику почнете вірити...

Іван хропів у ліжку.

Петро, розсівшись у кріслі, палив сигарети й недбало переглядав газети. Варка, сівши на підвіконня, чистила собі нігті, інколи позіхаючи.

— Сумно, джентльмени! — сказала вона. — Якісь ви мужикуваті! Спати, жрати! Ні потанцювати, ні повеселитися! Маємо всемогутність, а ніякого буму... ніяких масштабів! Піду я од вас, сама натворю таких справ!

— Яких справ? — байдуже запитав Петро, не зводячи очей з газети.

— Таких, щоб усі про мене говорили! — сердито вигукнула Варка. — Та біля мене, коли захочу, в’юном ходитимуть найкращі хлопці! Музика, оплески, слава! А то, як ховрахи, залізли в якусь нору...

— Зажди, зажди! — раптом схопився з крісла Петро. — Замовкни, Луїзо! Тут дуже важлива справа!

Він кинувся до Івана, розштовхав його.

— Ванько, прокинься!

— Чого тобі, мамо? — пробурмотів той.

— Та яка я тобі мама? — загукав Петро. — Ти слухай, що тут пишуть...

— Про нас? — схопився Іван, протираючи очі.

— Не про нас, але майже про нас! Ось послухай... і ти, Варко, чи то... тьху! Луїзо... теж послухай. "Дивний випадок трапився учора на побережжі Адлера. В кількох магазинах пляшки з лимонадом раптом виявилися порожніми. Зникла газована вода в сатураторних візках, у ларках. Щезло також морозиво в десятків продавців. Дивний феномен деякі вчені пояснюють впливом невідомих космічних променів. Розповіді очевидців записані нашим кореспондентом і передаються в Академію наук". Чули?

— Оце так, — почухавши голову, промимрив Іван.

— Що ж воно таке! — розгубилася Варка. — Ми робили фокуси на березі... а в місті...

— А в місті пропала вода і морозиво, — невдоволено сказав Іван. — Я ж казав Петрові: не роби, нічого, не подумавши. От і маєш...

— А чого б воно? — поцікавилася Варка.

— Забула, що вчила в школі? Закон збереження матерії. О! Ніщо не пропадає. Раз на пляжі з’явилося, то десь повинно зникнути!

Очі Петра сповнилися жахом.

— Слухайте, джентльмени, тоді ми пропали! Абсолютно кажу!

— Чому?

— Бо цемент, який ми дали завхозу, десь же взявся? І його вже шукають. І знову нам хана, якщо дійде ниточка сюди...

— Куди ж нам подітися? — простогнав Іван. — Я ж казав: давай краще поживемо дома. Рибкам і пташкам замовлятимемо ковбасу чи консерви, а самі їстимемо! А потім додому — до батьків. Забудеться, перемнеться...

— "Перемнеться", — передражнив Петро, зневажливо сплюнувши. — Всемогутність переводити на пусте діло. Треба, щоб ми керували, щоб нас любили, прославляли. І забезпечували, чим треба. А сидіти в Гнатівці, жерти ковбасу? Все ’дно вона зникатиме в крамниці. І знову потрапимо до міліції. Слухайте, братва, нам у сучасному нічого робити. Все державне, повно всякої міліції, власні батьки змушують працювати... А в майбутньому — нема власності, нема міліції. Що де зникне — не біда! Там ми дамо прикурити! Таких чудес наробимо! Рвонемо в майбутнє?

— Гм... можна спробувати, — непевно озвався Іван чухмарячись, — Як ти думаєш, Варко?

— Я — за! — підскочила Варка. — Певна, що в майбутньому я буду користуватися успіхом! Усе роблять автомати, люди гуляють, двадцять чотири години на добу гульня! Поїхали, хлоп’ята!

Раптово до кімнати відчинилися двері, через поріг перекотився завгосп. А за ним — кілька дебелих хлопців з червоними пов’язками на рукавах.

— Це вони! — плаксивим голосом сказав завгосп, — Вони всякими фокусами займаються. От я й... хи-хи!., спробував... для жарту... — не серйозно! Кажу: а чи зумієте оте-то або те-то! А вони думали, що я насправді! Хи-хи!

— Громадяни! Ваші документи! — суворо мовив дружинник.

— Петю! — скрикнув Іван.

— Зараз, — прошепотів Петро, — На цьому місці в трьохтисячному році...

Раз!

Перед дружинниками — порожня кімната. Вони переглянулися, розводять руками.

Завгосп торжествував.

— От бачте, бачте! Які шахраї! Я ж кажу... я не винний...

Море котило спокійні невисокі хвилі.

Зненацька згори у воду впало три постаті. Це наші "всемогутні" перенеслися з свого часу в далеке майбуття.

Вони шалено вимахували руками, захлиналися. Варка верещала. Петро одпльовувався, кричав:

— Куди це ми потрапили? Дивись.., берег далеченько...

Іван пирхав, сердито лаявся:

— Все через тебе! Командуєш, не подумавши... суша опустилася... а тепер тут... море! Дурень довгов’язий! Ще добре, що море... а якби піднялася суша... ми б опинилися під землею....

— Рятуйте! — не вгавала Варка, борсаючись у зеленавій хвилі. — Ой мамочко, тону!

Над ними, не знати звідки, з’явився безшумний летючий пристрій з півпрозорого рожевого матеріалу. Через борт перехилилася молоденька дівчина, закричала:

— Гей, друзі! Як ви тут опинилися? Навіщо так далеко запливли?

— Рятуйте! — басом гаркнув Іван.

Апарат знизився, дівчина запитала:

— Я не розібрала, що ти сказав! Повтори!

— Я кричав — рятуйте! — заревів бугаєм Іван. — Ти що — глуха?

— А що це таке — рятуйте? — не зрозуміла дівчина.

Петро схопився за край апарата, виплюнув солону воду.

— Навіщо такі дурні жарти? Ми потонемо, доки ти будеш дотепами гратися!

— Потонете — витягнемо, — спокійно повідомила дівчина. — Відновимо. Хіба ви забули, що смерті нема? Вона вже давно переможена!

— Ну? — витріщив очі Іван, вилазячи на літальний пристрій. — А ти не брешеш?

— Що ти сказав? — вражено перепитала дівчина.

— Я кажу — не брешеш? Не заливаєш?

— Куди заливаєш? — зовсім збилася дівчина з пантелику. — Ви, може, вивчаєте якісь давні діалекти? Я не розумію таких слів.

— Потім, потім дурня валятимеш, — плаксиво закричав Петро: — Витягай нас...

— Спочатку дівчину, — сказала рятівниця. — Чого лізете перед нею? Ех, ви, лицарі!

Вниз упали маленькі східці. Іван перший вичарапкався на сидіння, потім вилізли з води Варка і Петро. З них стікала вода, піжами поприлипали до тіла.

Дівчина зацікавлено оглядала врятованих. Її сині очі були сповнені непідробного подиву.

— Що це за штуки на вас? Ніби зебра із заповідника? Чому ви плаваєте в цих штуках? А в тебе, подруго, губи чимсь наквацяні! Нічого не розумію!

— Довго розповідати, — похмуро бовкнув Петро, цокотячи зубами від прохолоди. — Давай шуруй до берега, а то ми дуба вріжемо.

— Дуба? — занепокоїлась дівчина. — Вріжете? Де?

— Ну, посушимо лапті, — пояснив Іван.

— Слухайте, друзі, у вас галюцинації, не інакше! Треба до лікаря, негайно!

Вона поклала руку на пульт, апарат полетів над морем до берега.

— Не треба до лікаря, — злякався Іван. — Ми здорові як бики!

— Як бики? — знизала плечима дівчина. — Чому як бики, а не як люди?

— Ну, це такі вислови, — незадоволено пояснив Петро. — Фігуральні... — Та ти прикидаєшся овечкою...

— Галюцинації, — переконливо заявила рятівниця. — Лечу до санаторію. Тут хороший психолог, він вам допоможе...

Між пальмами на березі з’явилися будиночки — легкі, граціозні, дивовижно гармонійних, розмаїтих форм.

Літальний пристрій приземлився, сів на матово-блакитні плити широкого подвір’я.

Дівчина вискочила з апарата. Вона була одягнена в легеньку білу блузку, шорти.

Пришельці з минулого оглядалися, тривожно перемовлялися:

— Оце так!

— Справжній рай, — згодився Іван, витрушуючи воду з вуха. — Тільки що ми тут робитимемо?

— Побачимо, — зітхнув Петро.

— Не подобається мені фізія цієї чувихи, — сказала Варка. — Якась вона... стерильна... Не сподобалася їй моя помада! Яка то дівка без помади на губах! Ніякого виду! Дитсадок!

— Я тебе про одне прошу, Петьку, — благав Іван, — не спіши! А то знову щось таке втелющиш, аж пальці буде знати! А куди вона побігла?

— Та по психіатра ж!

— Може, втечемо?

— Зажди! Що нам — страшно лікаря? Побачить, що ми нормальні, — піде собі. Треба ввійти в курс діла...

З невисокого білосніжного будинку вийшла рятівниця наших мандрівників, а за нею високий вродливий юнак у фіолетовій сорочці, в коротких штанях до колін.

— Де ти їх підібрала? — поцікавився він.

— За три кілометри від берега. Говорять дивні, архаїчні слова. Одягнені в маскарадні вбрання. Ти, будь ласка, Гаю, полікуй їх. А я потім навідаюсь...

— Гаразд...

Вони наблизилися до апарата. Дівчина зійшла по східцях до сидіння, мовила:

— Друзі, лікар Гай вам допоможе. А мені треба летіти далі. У мене справи. Я затрималася через вас...

Врятовані зітхнули, почали сходити.

Гай привітно підняв руку.

— Вітаю вас!

Хлопці перезирнулися, шморгнули носами.

— І ми, — сказав Петро.

— Привєтік, — підморгнула Варка. — Салют!

Дівчина на літальному пристрої засміялася.

— Я ж казала тобі — дивні люди. В них, певно, висока температура. Ну — до зустрічі!

— До зустрічі, — махнув рукою Гай.

Апарат піднявся над майданчиком, полетів.

Гай наблизився до Петра, приклав до тіла якусь штучку з циферблатом. Той відсахнувся.

— Чого ти? — здивувався Гай.

— Колоти будете? — запитав Петро.

— Навіщо? Міряю температуру тіла, ритм і все інше. Ну от — все гаразд. Все в нормі. Майже. А в тебе, хлопче? І в тебе гаразд. А в дівчини? Хм. У неї найкраще. І все-таки щось у вас є дивне. Звідки ви?

— М-м-м, — розгубився Петро. — Як би вам сказати...

— Хм, — ще більше здивувався Гай. — Забули? Порушення пам’яті? Тоді треба їхати в метапсихологічний центр. Там вас оглянуть як слід, відновлять пам’ять.

— Ні, ні! — замахала руками Варка. — Ми все пам’ятаємо!

— Абсолютно! — підтвердив Петро.

— Пам’ятаєте? Тоді треба відповідати на запитання. Де ви працювали в останні дні? Який напрямок праці?

Іван глянув на Варку, на Петра. Ті дивляться на нього.

— Працювали? — перепитав Петро. — Ми... ніде не працювали. Хіба у вас працюють? При такій науці та техніці працюють? Ніколи б не подумав...

— Ви жартуєте? — обурився Гай. — Я з вами серйозно, а ви відповідаєте недоречностями. Поняття праці — священне. Цим не можна жартувати. Ваш округ, певно, погано виховує вас. Я повідомлю туди. Де ви народилися?

— У Гнатівці, — сказав Іван.

— Гнатівка? Що це таке?

— Село.

— Село? — ще більше здивувався Гай. — Село... Дивне слово... Щось пам’ятаю, вивчав у прадавніх мовах... Здається, древнє поселення. Ага. Правильно. Село, селитися... Але ж тепер нема таких поселень?! Знову жарти. А що це за вбрання? Для чого?

— Піжама, — пояснив Петро.

— Піжама, — повторив Гай. — Знову архаїзм. Тепер нема таких штук. А, — радісно всміхнувся лікар. — Я тепер збагнув. Чому ж ви одразу не сказали? Ви готуєте фільм про минуле? Правда? І вирішили потренуватися на природі. Пригоди на морі? Я вгадав?

— Не вгадав, — похмуро бовкнув Петро.

— Ми самі з минулого, — кокетливо додала Варка.

— З минулого? — здивувався Гай. — А чого це вас принесло сюди?

Петро підморгнув лікареві по-дружньому.

— Одразу б так запитав. Я тобі поясню — ти ахнеш! Ми одержали від Пришельця з космосу Еліксир Всемогутності. А там — у минулому — всі дурні і пришелепуваті. Не розуміють, в чому суть життя. Ми їм кажемо: давайте допоможемо, само все зробиться, ви тільки спочивайте — а вони сміються, не бажають!

— Дикуни! — сказав Іван.

— Примітиви, — озвалася й собі Варка.

— Не було куди прикласти сили, — вів далі Петро. — Тоді ми вирішили махнути в майбутнє. Тут можна помогти вам, в чому є потреба! Ось ви — я бачу — вчений! Так?

— Так, — стримано відповів Гай. — Я слухаю.

— Працюєте над різними там складними проблемами, сушите голову. А ми можемо — раз, два! — і в дамках!

— Наприклад?

— Ну ось... дивіться. Хай тут буде пальма!

Раз!

Біля цих виникла пальма, зашуміла широким листям. Петро пихато глянув на Гая, склав руки на грудях.

— Бачте! Я правду сказав!

— Бачу, — спокійно, без подиву озвався Гай. — Але що це вам дає? Чим допомагає?

— Як? — витріщив очі Іван. — Вас не вражає?

— Ні! Звичайнісінька трансміграція матерії, — заявив Гай. — Ми це робимо. Тільки ми робимо це з толком, розумно. Знаємо, звідки й куди можна перенести той чи інший предмет. А ви — не знаєте! А тому можете потрапити в критичне становище! Ось приблизно так, як трапилося з вами. Ви потрапили в море! А чому? Бо не знали, куди прямуєте. Як сліпці!

Пришельці з минулого мовчали, невдоволено сопіли. Нарешті Петро сказав:

— Ну хай цього вам не потрібно. Але ж можна щось корисне...

— Що?

— Ну... винайти що-небудь! Ще не відкрите... Ось ви... Що б ви хотіли знати?

— Я? — весело запитав Гай. — Я б хотів знати формулу єдиного поля!

— А ви... досі не знаєте? — обережно запитав Петро.

— Не знаємо, — ствердно мовив Гай.

— А що це таке? — кокетливо запитала Варка. — З чим його їдять?

— Мовчи, Луїзо! — перебив її Петро. — Нам не треба знати, що воно таке. Скажу — і все!

— Ну, ну! — підхопив Гай. — Покажи! Це дуже цікаво!

— Петро потер долоні, покректів, ніби піднімав якийсь тягар. Замислився.

— Хай буде спочатку у мене в руках аркуш паперу.

Перед його очима майнув білий метелик, між пальцями опинився аркуш. Гай кивнув.

— Ну гаразд. Далі?

— Хай на цьому аркуші виникне... як ти сказав?

— Формула єдиного поля...

— Еге... Хай виникне формула єдиного поля!

Тиша. Дивиться на папір Іван, дивиться Варка, втупився Петро. Нічого нема. Жодного значка.

Гай тихенько сміється, докірливо похитує головою.

— Ех, ви, мандрівники! Навіть всемогутність може дати лише те, що вже є, що винайдено, зроблено трудом, сформовано працею. А те, чого нема, — зась! Хто вам його дасть? Звідки? Формули єдиного поля ще нема. Навіть на інших планетах...

— Нема? — отетеріло озвався Петро.

— Нема. Може, вона й неможлива! В усякому разі — це не так важливо! Я показав вам, що всемогутність не така вже й необхідна сила!

— Але ж можемо добувати відомі предмети, — вперто вів своєї Петро. — Будувати за своїм бажанням речі, кораблі. Те, що вже є!

— А навіщо? У нас усього вдосталь. Автомати штампують. Що потрібно — раз, і є! Розумно, економно!

— От бачте, — радісно озвався Іван. — У вас усе є. Хіба так важко прийняти й нас. Нам же нічогісінько не треба. Тільки пити, їсти, гуляти. І щоб не турбували роботою. Поскільки ж автомати... ви самі сказали... Наказать — це ми можемо... Коли буде потреба — скажіть, ми готові! Щоб було зроблено те-то й те-то! Ми вам, а ви — нам!

Гай пильно дивився на пришельців, розмірковував уголос:

— Мда. Рідкісний випадок. Розклад основних морально-етичних центрів. Відсутність творчого імпульсу. Паразитарні біоструми. Ну що з ними робити?

Петро нахабно глянув на Гая.

— Так ви радієте нам чи ні? Може, я бачу, й тут не розуміють нашої сили? Морочите нам голову всякою етикою... Так ми попремо ще далі в майбутнє!

— Навіщо? — запитав Гай. — Справа в тому, що навіть тепер усі люди всемогутні. А в подальшому майбутті — там ще вищі досягнення...

— Всі всемогутні? — ахнув Петро. — Навіщо ж тоді працювати, трудитися?

— А навіщо жити, коли не творити? — здивувався Гай.

— Насолода життям, — зверхньо заявив Петро.

— Свобода, — додала Варка, виробляючи химерні танцювальні колінця. — Що хочеш, те робиш. Нема ніяких меж, ніякої заборони!

— О, це страшно! — серйозно мовив Гай, уважно розглядаючи дівчину, яка виламувалася перед ним. — Повна безконтрольність у істоти, в якої невідомо звідки опинилися гігантські сили, — це неймовірна небезпека! Послухайте, ви! Господар життя лише той, хто творить його власною творчістю. Хто росте без упину разом з життям. А хто лише наказує, а не працює, не творить, той деградує і стає дикуном, навіть з всемогутністю!

Пришельці з минулого замовкли, моргаючи повіками.

— Знаєте що? — сказав Гай. — Нам такі типи не потрібні. Земля давно позбулася їх. Єдині ліки для вас — назад, у минуле!

— А ми не хочемо! — вперто озвався Петро.

— Не бажаємо! — верескнула Варка. — Мені тут сподобалося!

— Залишимося — і все! — бовкнув Іван, дивлячись на лікаря спідлоба. — У вас — комунізм. Годуйте нас. Комуністична мораль проти насильства!

— Комуністична мораль і етика має на увазі творців, а не паразитів, — весело сказав Гай. — Ану — геть у минуле, звідки ви почали свій шлях!

Загримів грім. Промчав вихор.

Раз!

Хлопці й Варка гепнулися на пісок на березі Дніпра.

Перед ними лежали три обгризені кістяки від риби.

Вітер уже трохи завіяв їх. У небі кричали чайки. Десь далеко гули пароплави та на луках люди громадили копи...

Мандрівники знетямлено й мовчазно озиралися — бачили стіну лісу,

білесенькі хатки між садами,

гурт крикливих голих хлопчаків у пустотливому прозорому плині ріки...

Дивувалися.

— Оце так! — почухавши потилицю, заявив Петро. — Здорово він нас одправив назад! У майбутнє нічого потикатися...

— А може, все це нам приснилося? — спантеличено запитав Іван. — Глянь — ось риба, яку ми їли. Ятір у воді. Ходімо додому... та попросимо пробачення... Все буде, як раніше...

— Дурню! — крикнув Петро. — А піжама на тобі звідки? В Адлері наділи! Забув?

— Кретин, — зневажливо буркнула Варка. — Я завжди казала: з тебе, Жан, не вийде джентльмена! Тебе тягне до сажка!

— Гм, — не звернувши уваги на образу, мугикнув Іван, мацаючи піжаму. — Справді, ми десь моталися. Треба хоч одіж замінити...

— Не треба! — бадьоро сказав Петро! — У мене новий план. А для того плану вбрання не потрібне!

— Ну, ти даєш, Петеру — млосно промуркотіла Варка. — Ану, кажи, кажи, що ти придумав! Це мені подобається! Як це так — без вбрання?

— Ми рвонемо у минуле. До дикунів. Вони оцінять нашу силу. Будемо царями, повелителями. А вони нас хай слухаються, годують, носять!

— Ги, — сказав Іван. — Закручуся в шкуру. Спати в печері. І ніхто тебе не потурбує, не стусатиме. В школу, в інститут не треба... Ніякої тобі культури! Ой здорово!

— Клас! — мрійно підхопила Варка. — Геніально придумав, Петер! Там такі хлопці! Волохаті, сильні! Такий як обніме, аж кісточки захрумтять!

— Красота! — в забутті вів далі Петро. — Вічно там житимемо. Про нас потім легенди складуть. Що були, мовляв, такі-то й такі-то боги. Га-га-га! Здорово? Тільки сигарети потрібні. Дикуни, мабуть, не курять. Без куріння погано. Ну що — поїхали?.

— А куди? — непевно запитав Іван. — На скільки років?

— Спробуємо. Спочатку... ну, на десять мільйонів. Подалі від культури...

— Ну давай!.

Вони встали, взялися за руки.

— Хай ми перенесемося на десять мільйонів років назад, — сказав Петро. — На цьому ж місці!

Ударила блискавиця, змела з їхніх очей Дніпро, луки, небо. Потемніло все довкола.

Раз!

Звідусюд виросли, зімкнулися над головою хащі папороті, хвощів, ще якихось товстелезних дерев.

Моторошно, страшно.

Мандрівники шугнули по коліна в багнюку. Розгублено притиснулися одне до одного.

— Де ми? — пошепки запитав Іван.

— А дідько лисий знає, — сказав Петро.

Заверещала неподалік якась тварюка. Варка жахнулася. Застогнала. Хлопці причаїлися.

— Слухай, ми, мабуть, далеко заїхали? — цокотячи зубами, забурмотів Іван. — Папороті, хвощі!

Над їхніми головами з’явилася довжелезна шия. Захлюпала вода, виповзла з-за хащі огидна тварюка.

— Ой, дракон, — верескнула Варка. — Тікаймо!

Вони метнулися за стовбур дерева, розбризкуючи твань. Голова на блискучій шиї наближалася до них, роззявила пащу з гігантськими зубами, заревла.

— Назад! На вісім мільйонів років, — заволав Петро. — На цьому ж місці!

Раз!

Їх оточила стіна буйного, але гарного, веселого лісу, схожого на ліси двадцятого віку.

В небі сяяли, переливалися холодними вогнями сузір’я,

десь в гущавині співали птахи,

завивали хижаки,

а серед галявини палало, розсипало хмари іскор веселе багаття.

А довкола багаття кружляв хоровод, не хоровод, а щось таке відчайдушне, бадьоре, блискавичне: кільце людей — великих і малих — в шкурах і без шкур. Вони танцювали, гучно викрикуючи, притупуючи, плещучи в долоні, б’ючи в бубони.

Щасливо репетувала малеча. Жінки білували тушу великого бізона, роздавали шматки паруючого м’яса. Діти й чоловіки скінчили танець, приймали до рук свою долю їжі, розбивали кістки об каміння, висмоктували мозок.

Іванко ковтнув слину, прошепотів:

— Оце порції! Попробувати б!

— Ох і танцюють! — захоплено сказала Варка. — Кадри! Точно як наші культурні танці!

— Ходімо до них! — заявив Петро. — Операція "Поява богів" починається! За мною, бродяги!

Мандрівники вийшли з кущів, наблизилися до вогнища. Їх помітили. Кілька вояків кинулися, оточили їх, наставили списи.

Наблизився високий, могутній чолов’яга. Він весь заріс волоссям, грива спадала йому на плечі. Очі горіли силою й мужністю.

— Попалися! — затремтів Іван. — Вони нас зжеруть!

— Мовчи, — шепнув Петро. — Все буде гаразд!

Варка улесливо усміхнулася велетневі. Той не звернув на неї ніякої уваги, гримнув оглушливо:

— Хто ви, нікчеми? З якого племені?

— З Майбутнього, — хрипко сказав Петро.

— Не знаю такого, — ревнув чоловік. — Чому такі мізерні? Що це за шкіра легенька?

Він торкнув списом піжаму. Іван скрикнув.

— Ми — боги! — ткнув себе пальцем у груди Петро.

— Боги? — перепитав чоловік. — А що це таке?

— Ми з неба, — показав рукою на зірки Петро. — Все можемо. Все, що захочете, — зробимо.

— Все можете? — здивувався велетень. — І списа такого?

Він потряс зброєю в повітрі.

— Зумію, — гордо заявив Петро. Піднявши руку, він наказав: — Хай буде такий спис!

Раз!

В руці Петра з’явився спис. Він передав його велетневі.

Діти, жінки, воїни завмерли. Роззявили роти від подиву. Велетень оглянув спис, задоволено мугикнув.

— Добра робота. Не гірше, ніж у мене. А ще можеш?

— А скільки треба? — недбало запитав Петро.

— Стільки, — показав велетень дві руки, розчепіривши пальці.

— Хай буде десять списів, — наказав Петро.

Раз!

На траві з’явилося десять списів. Воїни з радістю кинулися до них, розхапали. Велетень засміявся вдоволено, поклав руку на плече Петра.

— Хоч і мізерний, а добрі списи робиш. Чого хочеш від нас?

— Будемо у вашому племені вождями, — гордо сказав Петро. — Навчимо вас, як треба жити! Я — вождь! Оце, — він показав на Івана, — мій заступник. А вона — головна жриця... гм, гм... як би тобі пояснити... вона буде організатором танців! О! Абсолютно!

— Я вождь! — стукнув себе кулаком у волохаті груди велетень. — Та ти вмієш робити списи швидше, ніж я. Будь вождем! А цей — теж уміє?

— Уміє! Так, як і я!

— І вона?

— І вона!

— Тоді йдіть до вогню. Плем’я слухає вас.

Мандрівники наблизилися до багаття. Жінки гостинно подають їм здоровенні маслаки. Варка впустила свою "порцію", знову підняла, почала обдмухувати.

— Слухай, Петьку, — розгублено промовив Іван. — Воно ніби сире! Як його їсти?

— Нічого, Жан, — підморгнула Варка. — Сиру ж рибу їв?

— Рубай, Ванько, звикай! — додав Петро, смачно чавкаючи. — Втягнемося. В сирому м’ясі, здається, вітамінів багато. Цинги не буде!..

Діти й жінки закружляли довкола вогнища, за ними пішли до танцю воїни.

Варку теж почало посіпувати, похитувати. Вона вимахувала недогризком бізонячої ноги, вигукувала:

— Оце по-нашому! От якби побачили наші кадри — лопнули б од завидків! Оце так шейк! Ха-ха! Давай! Давай!

І ось уже все затихло.

Над лісом сяяв місяць.

Тлів жар у заснулому багатті,

а біля нього — постать вартового на чатах,

а в непролазній гущавині, яка охопила темною стіною галявину,

миготять неситі вогники хижаків,

виють шакали.

Покотом сплять довкола пашіючого жару жінки, воїни, діти.

В печері — під навислими каменями — дрімали пришельці з двадцятого віку. Вони закутались в просторі шкури. Іван солодко потягнувся, позіхнув.

— А ви знаєте, братці, непогано! Га? Їсти од пуза. Нічого не треба робити...

— А хлопчики, хлопчики які! — мліла од щастя Варка. — Один мене вхопив, як танцювали, притиснув! М-м! Я ледве не знепритомніла! Аж мурашки поза шкірою побігли! Оце так любов!

— І дівчата гарні є, — додав Петро замріяно. — Я помітив. Одна мені підморгувала...

— Волохаті дуже, — позіхнув Іван.

— Нічого, — заспокоїв Петро. — Замість хутра. Не треба одежі купувати... Ну, давайте спати.

— Давай!

Захропли.

А над лісом, над печерою плив, як і в двадцятому віці, насмішкуватий місячило. Він знав, він передбачав, чим закінчиться та химерна вилазка у минуле...

Вранці довкола печери знявся крик, галас, вереск.

Петро схопився на рівні ноги, відкинув шкуру, озирнувся, приходячи до тями. Потім почав штурхати друзів.

— Га? Що? — забурмотів Іван, підводячи голову.

— Де це ми? — сонно озвалася Варка.

— Та в минулому ж, — сказав Петро. — Ви що, забули?

До отвору наблизився волохатий велетень.

— Вождь, — звернувся він до Петра. — Пора йти. Веди нас.

— Куди? — здивувався Петро.

— Вождь знає, — пояснив велетень.

— Дідько вас знає, куди вам треба йти. Беріть нас на плечі, та й несіть, куди треба.

— На плечі? — здивувався велетень. — Носять лише поранених, хворих і маленьких, коли вони пристануть. А вождь веде інших. Вождь — найсильніший, найрозумніший, найвміліший, найхоробріший. Вождь сам несе слабих, зброю і йде попереду. Він показує шлях!

Петро вийшов з печери, розгублено дивився на дикунів, мовчав. Велетень пильно дивився на пришельців, теж чекав. Ждали жінки, воїни, діти.

Зненацька мовчання порушив крик. З-за дерев з’явилася група воїнів. Вони підняли вгору руки, показуючи, що прийшли з мирними намірами. Один виступив наперед, закричав:

— Ро, син Носорога! Ми з племені Леопарда! Вчора увечері у нас пропало багато списів. Стільки і ще стільки! — Він підняв дві руки, розчепірив пальці. Потім показав ще один палець. — А наші жінки бачили, що у вас вчора ввечері якісь чужинці робили нові списи! Чи не зачарували вони наші списи? Ти великий вождь і знаєш, що нам без списів не можна! А робити їх справа довга й тяжка!

Ро грізно обернувся до пришельців, заричав:

— Підлі шакали! Як ви сміли забрати списи в дружнього племені?

— Ми… не брали! — затрусився Петро.

— Я казав тобі, — плаксиво озвався Іван. — Знову те саме! Тут теж добряча міліція!

— Вам не вождями бути, а гієнами! — загримів Ро. — Візьміть їх, прив’яжіть до дерева. Добрий харч буде трупоїдам! А списи — поверніть!

Хлопців і Варку схопили воїни. Вони вириваються, кричать. Даремно! Потягли до дерева під улюлюкання і свист дітей.

— Назад, додому, — скрикнув від відчаю Іван. — На берег Дніпра!

Знявся вихор, ударив в очі дикунам.

Пришельці зникли. Воїни розгублено розводили руками. Дивилися обабіч, вгору, на землю.

— Дуже хитрі тварини, — похитав головою Ро. — Як шакали! Навіть хитріші…

Знову широкий Дніпро, над ним буйний вітрюган. Котяться сизі хвилі, хлюпають в піщані кручі, піняться.

Мандрівники сидять на березі, одсапуються.

— Нікуди більше не хочу, — у відчаї простогнав Іван. — Ні в минуле, ні в майбутнє. Хай йому грець!

— Зажди! — заспокоїв його Петро. — Треба подумати. — Давай спочатку поїмо. І одягнемось!

— Еге! Поїмо, одягнемось! А десь... пропаде! І знову нас спіймають!

— Одразу не спіймають, — презирливо сказала Варка. — Боягуз ти, Жан!

— Ми небагато, — примирливо озвався Петро. — По паляниці хліба і по кільцю ковбаси...

— Ну, давай, — згодився Іван.

І ось вони сидять, уже одягнені в сорочки, костюми, запихаються ковбасою. Варка возиться з транзистором, накручує якісь мелодії.

Петро струсив крихти у воду, примовляючи:

— Їжте, рибки, їжте! Це — для вас!

Іван, мрійливо дивлячись вдалину, витер долонею масні губи і раптом ляснув товариша по плечу.

— Петьку! От я придумав, так придумав!

— Що? — недовірливо перепитав той.

— Таке придумав, що й не снилося тобі! І ніхто не заважатиме! І всі задоволені будуть!

— Хто буде задоволений? — не збагнув Петро.

— Всі, — запевнив той. — Всі люди на Землі!

— Чокнутий, — сказала Варка. — Всіх не задовольниш!

— Не тягни, — сердито сказав Петро. — Балабонь далі!

— Переберемось на острів, — розплився в посмішці Іван. — А там...

— На який острів?

— На будь-який. У Тихому океані, чи що. І там станемо жити. Та не самі, а заберемо всіх, кому... ну, кому не подобається робота... Кому протипоказана праця! Ясно?

— Ну, ну! — зацікавився Петро. — Далі...

— Острів насолоди! — вигукнув Іван захоплено. — Так ми його назвемо. Спи, їж, гуляй — ніякої тобі міліції, ніяких шкіл, ніякої моралі! Замовлятимемо все, що заманеться! Хай вони — ха-ха! — шукають, де що пропадає! А ми — на острові! Не достануть посеред океану. Ну — що?

— Ти геній, Ванько! — ревнув Петро. — Я й не знав, що в твоїй дубовій голові можуть виплодитися талановиті думки!

— Ну ти, не дуже!

— Та чого там! Справді геніально! Будемо дєйствувать! Тепер заживемо! Який острів виберемо?

— Десь на екваторі, — сказав Іван. — Щоб тепло. Щоб можна було без штанів, без костюма!

— Який же? — замислився Петро. — Таїті... їх багато... Знаєш що? Давай у центрі Австралії! Там пустеля — ніхто не знайде. Ми там таке настроїмо!

— Давай!

— Стійте! — крикнула Варка. — Не будьте ідіотиками!

— Чого тобі? — образився Петро. — Чи ще голосувати хочеш?

— Не голосувати! А кебети у вас не вистачає! Уже кілька разів улопались в історію! Хочете ще? Не можна на Землі будувати край насолоди! Знайдуть все ’дно! Літаками, вертольотами. Не буде нам спокою!

— А де ж? — дружно гукнули хлопці.

— У небі. На Місяці, — гордо сказала Варка. — Туди ще не скоро доберуться.

— Тю на тебе, — замахав руками Іван. — Там же повітря нема!

— Ото велике діло! Ми ж всемогутні! Зробимо ковпак, а під ковпаком — усе, що треба для життя. Уявляєш? Зорі на небі, Земля пливе під нами, а ми гуляємо та попльовуємо на неї. От геніально!

— Ох і Луїза! — закричав Петро. — Мислитель! Талант! Починаємо план, щоб не роздумувати! Хай на Місяці буде ковпак з повітрям, щоб можна було дихати... підождіть, а який ковпак? Ну, хай буде у діаметрі кілометрів десять, а висотою з півкілометра... І хай ми опинимося під тим ковпаком

Аж захурчало над Дніпром.

І опинилися "всемогутні" серед непривітних скель на Місяці. Довкола тиша, спокій, вгорі блищать спокійним сяйвом зорі, завмерла блакитна куля Землі з туманними обрисами континентів.

— Гм, — пробурмотів Іван. — Невесело.

— Дурниці, — сказав Петро. — Набудуємо такого, що тільки держись! Перш за все — житло для нас. А втім, якогось окремого житла не треба. Хай буде одразу їдальня, спальня і... ну, і все інше... Щоб далеко не ходити...

Раз!

З’явився будинок. Петро вдоволено засміявся.

— А тепер позбираємо сюди всіх своїх!

Він підняв руку, проголосив:

— Всі наші земляки, які люблять насолоду і яким протипоказана праця, — хай опиняться тут!

Зал засідань. Ряди слухачів.

На трибуні — огрядний чолов’яга. Він тримає у руках купу паперів, читає:

— Наше підприємство за рік перевиконало план на двісті двадцять п’ять процентів, товариші!

Раз!

Промовець зник. Пусто на трибуні.

В залі запанувала мертва тиша. Потім почувся сміх.

— У землю провалився, — гукнув хтось з рядів, — земля брехунів не тримає!

Оплески.

Розкішна дама лежить на софі, чистить нігті. Довкола розкидані журнали мод, біля неї — собачка.

— Скучно, — позіхає дама.

Раз!

Дама зникає.

Собачка жалібно вищить, винюхує попід стільцями...

Столи. На столах пляшки, закуски.

Реве джаз.

Виламуються розцяцьковані, розмальовані дівчата й хлопці.

Раз!

Порожньо в ресторані.

Завмерли вражені офіціантки з тацями в руках.

Дівчата полють буряки.

Пісня котиться над полем.

До полільниць підходить червонолиций чоловік у

білій вишитій сорочці, в білому картузі. Витирає хустинкою обличчя, важко дихає. Нагинається, зриває бадилину.

— Чистіше, чистіше полоти, дівчатка, треба, — кричить він. — Це не робота!

Раз!

Зникає з поля чоловік. Дівчата переглядаються.

— Як корова язиком злизала, — каже одна. — Може, це новий спосіб міняти начальство? Дуже оперативно!

Всі засміялися...

Петро, Іван та Варка стояли на підвищенні свого будинку.

Довкола темніла непривітна місячна пустеля.

А перед ними — хвилювалася юрба. Стиляги, бюрократи, розмальовані дами, дівчата, бандити з відмичками в руках, п’яниці з червоними носами.

Ревли, кричали, лаялися.

— Що це таке?

— Куди ми потрапили?

— Біда!

— Ми десь у космосі!

— Куди скаржитися?

— Це порушення конституції! Де міліція?

Петро підняв руку, закричав:

— Увага! Ува-га! Громадяни, ти-и-ихо!

Шум затих. Всі повернулися до "всемогутніх".

— Це ми вас перенесли сюди! Всіх, кому не хочеться працювати, всіх, кому приємна насолода і вільне життя!

— Навіщо? — роздратовано захрипів чоловік з недочитаними паперами в руці. — Що ми тут робитимемо, в цій пустелі, ким керуватимемо? Хто для нас працюватиме? Хто годуватиме?

— Громадяни! — загорлав Петро. — Тут — Край Насолоди! Тут ніхто не працюватиме, тільки їстиме, питиме, гулятиме! Ніякої остогидлої праці! Керувати — будь ласка! Можна створити всі умови! А працювати — ні-ні!

— Давай тоді твій Край Насолоди! — заревів натовп. — Давай ресторани, давай спальні, давай озера для купання, давай кабінети для керування! Давай машини, кінотеатри, танцмайданчики!

— Все буде! — іржав від радощів Петро. — Увага! Хай буде все, що заманеться вашому серцю!

Чоловік і жінка йдуть вулицею. Майдан. Вони зупиняються біля вивіски: "Р е с т о р а н".

— Зайдемо, пообідаємо, — каже чоловік.

Раз!

Ресторан зник. На тому місці порожньо. Потім із землі виростають буйні квіти, красуються під сонячними променями.

Жінка протерла очі.

— Привиділося, чи що? Тут же був тільки що ресторан. А тепер — зник…

Чоловік розвів руками.

— Тоді підемо в їдальню. Та це й краще. Пити ми не п’ємо. А в ресторані тільки гроші деруть!

Дві жінки йдуть вулицею, жваво розмовляють. Одна каже:

— Ти чула чи ні? Дивна дивина! Одразу в усіх установах зникло багато людей. І найдивніше те, що бюрократи зникли. Тепер нема черг, нема скарг. Усе йде, як по маслу!

— І горілка зникла, — каже друга. — Всі ларки і ресторани щезли, наче їх і не було!

— Слава богу. — обізвалася перша, — добре хтось придумав. Спасибі вченим, мабуть, вони винайшли антибюрократичну, антиалкогольну бомбу!

— Я за таку бомбу!

Весело сміються жінки.

Під ковпаком, на Місяці, ряди будівель. Ресторани, пивні ларки, танцмайданчики, басейни, управління. Все це перемішано еклектично, хаотично.

Реве в просторому залі радіола.

Викобенюються, аж стогнуть, стильні дівчата й хлопці.

Дим стовпом.

Недогризки на столі.

П’яний тип, ледве стоячи на ногах, проголошує:

— Бажаю... ще... шампанського... ик! І маслин... ик!

Раз!

На столі виникає замовлене.

Трах! Летить у стелю корок.

Танцюють біснуваті.

Реве джаз...

Сидить за столом начальник. Спить. Рука на телефоні.

Сидить інший, колупає глибокодумно в носі. Пускає в повітря паперові голуби.

Паритьcя у ванні дама. Ахкає, ніжиться.

Цілуються двоє — стильний хлопець і Варка. Вона — розпатлана і п’яна — одхиляється від нього, стогне:

— Душно. Одежа заважає!

— І мені, — каже він. — Скинемо, Луїзо, ці лахи!

— Скинемо!

Роздягаються. Залишаються в пляжних костюмах.

— Ходімо в ресторюгу!

— Похромали!

Ідуть. Виламуються.

Лежать у кріслах Петро та Іван. Вони лише в трусах. Невмиті, нерозчесані. П’ють вино, смалять сигарети.

— От жисть, — хвалиться Петро.

— Малина, — дивиться на нього посоловілими очима Іван.

— А вони, дурні, — показує, сміючись, Петро на Землю, яка пливе серед неба, — хай трудяться, хай вкалують. Нам більше буде! А ми будемо насолоджуватися! Насолода — суть життя! Ура!

Реве джаз. П’ють горілки, вина, їдять харч гуляки.

Танцюють голяком.

Дівчата вже схожі на мавп. Хлопці пообростали бородами, розкудлалися. Невмивані, нечупарні.

Дригаються, танцюють. Клубок тіл судорожно колишеться в сизому диму...

Сидить у кріслі начальник. Хропе.

Його заткав павук. Павутина від голови до стелі. Рука на телефоні.

Лежать під деревами Варка з хлопцем. В нього кудлата борода, брудне обличчя. Він дивиться на Варку, дивується.

— Слухай, Луїзо, а в тебе хвіст виріс...

Варка байдуже глипнула, зневажливо хмикнула.

— Велике діло! Хай собі росте! В тебе давно виріс!

— Де?

— Подивись!

Хлопець оглянувся. З-під трусів помахує хвостик.

— Гм. Справді хвіст. А, хай собі! Навіть оригінально! Слухай, Луїзонько, а чому мені кортить на дерево вилізти?

— Лізь, як кортить, — ліниво Варка.

Хлопець підстрибнув, вхопився за гілку, розгойдався, як мавпа. Радісно зареготався і урочисто ревнув.

Варка не витримала, підхопилася й собі полізла до нього. Прибігло ще кілька хлопців та дівчат.

Уже багато людиноподібних стрибають по деревах. Перегукуються:

— Здорово, старик!

— Ну й кадр!

— Мировецька в тебе чувиха!

— А в мене хвостяра — во!

— Класний!

Рев захоплення лине під зорями,

Петро п’яний, як чіп, простягнув руку, наказує, заплітаючись язиком:

— Хай буде пляшка... горілки... і... і... індичка... з картоплею пареною...

Нема нічого. Порожньо на столі.

Петро остовпів. Безглуздо дивиться на стіл. Кліпає очима.

— Ванько... в чому справа?.. Нема... Іван чухає потилицю.

— Може... місяць скінчився?

— То й що? — вдарив кулаком по столу Петро. — Ми для блага інших... діяли... Не для себе... Он скільки людей щасливі... Хай тут буде шампанське! Я наказую!

Нема. Нічого нема!

З-за вікна доносилось ревище:

— Де вони? Давай їх сюди!

Петро й Іван визирнули у вікно. Там біснувалася юрба мавпоподібних.

— Пити! Жерти! Чому нічого нема?

— Рвать кігті! — крикнув Петро.

— Тікати! — підхопив Іван перелякано. — Додому! Хай ми вернемося додому!

Нічого не міняється. Рев за вікном.

— Все! — заверещав Іван. — Всемогутність зникла! Тепер ми навіки залишимося під цим ковпаком!

У двері ломилися. Іван кинувся в протилежний бік, вискочив у вікно. Петро за ним. Метнулися поміж будівлями, аж курява знялася. Їх побачили, погналися. Хмара розпатланих, хвостатих, замурзаних двоногих з палицями в руках котиться валом за двома "всемогутніми".

— Їсти! Жерти! — ревуть вони.

Хлопці біжать без духу, метушаться біля краю прозорого ковпака. За покриттям — холодна пустеля, гори, темна рівнина. І куля рідної Землі, а довкола неї — насмішкуваті світляки зірок.

— Пропали, — стогне Іван. — Краще було б працювати вдома. Мати, батько, люди свої, Дніпро... А тут пропадати в пустелі...

— Їсти! Жерти! Пити! — гриміла юрба мавпоподібних.

Налетіли, накрили собою Петра і Йвана, почали гамселити, аж пір’я полетіло. Зчепилися між собою, чути хиже ревище, над купою тільки метляються палиці, кулаки, чути крик, лемент...

Хтось зачепив прозорий купол, він тріснув.

Грім прокотився у космосі, блискавиця пронизала Край Насолоди.

Все зникає. Холодна місячна пустеля. Тиша.

Тільки десь у безодні ледве чутно відлунює:

— Їсти! Пити!

А потім — мовчання. Урочиста органна мелодія нового, прекрасного життя. І Земля, мов чарівна блакитна квітка, пливе у Безмежжі назустріч оновленому майбуттю своєму...